EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 18.11.2020.
COM(2020) 740 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Izvješće o funkcioniranju europskog tržišta ugljika

Sadržaj

Popis pokrata i kratica 2

1. UVOD 4

2. INFRASTRUKTURA SUSTAVA EU-a ZA TRGOVANJE EMISIJSKIM JEDINICAMA 6

2.2. Registar Unije i Dnevnik transakcija Europske unije (EUTL) 9

3. FUNKCIONIRANJE TRŽIŠTA UGLJIKA 2019. 10

3.1. Ponuda: emisijske jedinice puštene u optjecaj 11

3.1.1. Kvota 11

3.1.2. Izdane emisijske jedinice 14

3.1.2.1. Besplatna dodjela 14

3.1.2.2. Dražbovna prodaja emisijskih jedinica 16

3.1.2.3. Odstupanje od trgovanja svim jedinicama na dražbi za proizvodnju električne i toplinske energije 19

3.1.2.4. Program NER 300 22

3.1.2.5. Inovacijski fond 24

3.1.2.6. Fond za modernizaciju 25

3.1.2.7. Kompenzacija za neizravne troškove ugljika 26

3.1.3. Međunarodne jedinice 28

3.2. Potražnja: emisijske jedinice povučene iz optjecaja 29

3.3. Ravnoteža ponude i potražnje 30

4. ZRAKOPLOVSTVO 33

5. NADZOR TRŽIŠTA 36

6. PRAĆENJE, IZVJEŠĆIVANJE I VERIFIKACIJA EMISIJA 38

7. PREGLED ADMINISTRATIVNOG UREĐENJA 40

8. USKLAĐENOST I PROVEDBA 41

9. ZAKLJUČCI I IZGLEDI 43

PRILOG 45

Popis pokrata i kratica

UAV	Uredba o akreditaciji i verifikaciji
NT	Nadležno tijelo
CCS	Hvatanje i skladištenje ugljika
CCU	Hvatanje i upotreba ugljika
CDM	Mehanizam čistog razvoja
CER-ovi	Ovjerena smanjenja emisija
CORSIA	Program za neutralizaciju i smanjenje emisija ugljika za međunarodno zrakoplovstvo
CSCF	Međusektorski faktor korekcije
EA	Europska organizacija za akreditaciju
EGP	Europski gospodarski prostor
EEX	European Energy Exchange
EIB	Europska investicijska banka
ERU-ovi	Jedinice smanjenja emisija
ESMA	Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala
ETS EU-a	Sustav Europske unije za trgovanje emisijama
EUTL	Dnevnik transakcija Europske unije
GHG	Staklenički plin
ICAO	Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva
ICE	InterContinental Exchange Futures Europe
InnovFin EDP	Energetski demonstracijski projekti u okviru instrumenta InnovFin
JI	Zajednička provedba
MAR	Uredba o zlouporabi tržišta
MiFID2	Direktiva o tržištima financijskih instrumenata
MiFIR	Uredba o tržištima financijskih instrumenata
UPI	Uredba o praćenju i izvješćivanju
MRVA	Praćenje, izvješćivanje, verifikacija i akreditacija
MSR	Rezerva za stabilnost tržišta
NAT	Nacionalno akreditacijsko tijelo
NER	Rezerva za nove sudionike

OTC	Izvan uređenog tržišta
PFC	Perfluorougljici
RES	Obnovljivi izvori energije
SARP-ovi	Standardi i preporučene prakse CORSIA-e
TNAC	Ukupan broj emisijskih jedinica u optjecaju

1. UVOD

Od 2005. sustav EU-a za trgovanje emisijama (ETS EU-a) temelj je strategije EU-a za smanjenje emisija stakleničkih plinova iz industrije te smanjenje emisija nastalih proizvodnjom električne i toplinske energije. Njime se znatno pridonosi postizanju općeg cilja EU-a da se do 2020. smanje emisije stakleničkih plinova za 20 % u odnosu na razine iz 1990., a EU je trenutačno na dobrom putu da taj cilj premaši.

Ovo Izvješće o funkcioniranju europskog tržišta ugljika podnosi se u skladu sa zahtjevima iz članka 10. stavka 5. i članka 21. stavka 2. Direktive 2003/87/EZ[1] (Direktiva o ETS-u EU-a). Njime se želi dati godišnji pregled razvoja europskog tržišta ugljika. Izvješće obuhvaća 2019., ali predstavljeni su i pomaci ostvareni u prvoj polovini 2020.

Imajući u vidu sljedećih deset godina, komunikacijom Komisije o Planu za postizanje klimatskog cilja do 2030.[2] predloženo je da se cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova EU-a do 2030. poveća s 40 % na najmanje 55 % u odnosu na razine iz 1990. S ciljem da pridonese ostvarenju navedenog ambicioznijeg cilja Komisija će do lipnja 2021. preispitati te po potrebi predložiti izmjene svih odgovarajućih politika povezanih s klimom. U sklopu šireg zakonodavnog paketa u okviru europskog zelenog plana[3] provest će se i revizija ETS-a EU-a, uključujući i moguće proširenje sustava na nove sektore.

Nakon revizije Direktive o ETS-u[4] aktivno i brzo provodi se četvrta faza[5]. U posljednjih godinu dana doneseni su provedbeni akti o prilagodbi besplatne dodjele na temelju promjena razina aktivnosti[6] te o radu Fonda za modernizaciju[7], a dovršena je i druga revizija Uredbe o dražbama[8] s ciljem uvođenja zahtjeva četvrte faze (vidjeti poglavlja 3.1.2.1., 3.1.2.2. i

[1] Direktiva 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. listopada 2003. o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Unije i o izmjeni Direktive Vijeća 96/61/EZ, SL L 275, 25.10.2003., str. 32.
[2] COM(2020) 562 final – Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Povećanje klimatskih ambicija Europe za 2030., Ulaganje u klimatski neutralnu budućnost za dobrobit naših građana – Plan za postizanje klimatskog cilja do 2030.
[3] COM(2019) 640 final – Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Europski zeleni plan.
[4] Direktiva (EU) 2018/410 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2018. o izmjeni Direktive 2003/87/EZ radi poboljšanja troškovno učinkovitih smanjenja emisija i ulaganja za niske emisije ugljika te Odluke (EU) 2015/1814, SL L 76, 19.3.2018., str. 3.
[5] ETS EU-a regulira se u fazama. Trećom fazom obuhvaćeno je razdoblje od 2013. do 2020., a četvrta se faza odnosi na razdoblje od 2021. do 2030.
[6] Provedbena uredba Komisije (EU) 2019/1842 od 31. listopada 2019. o utvrđivanju pravila za primjenu Direktive 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu dodatnih aranžmana za prilagodbe dodjele besplatnih emisijskih jedinica zbog promjena razine aktivnosti, SL L 282, 4.11.2019., str. 20.
[7] Provedbena uredba Komisije (EU) 2020/1001 od 9. srpnja 2020. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu Direktive 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu djelovanja Modernizacijskog fonda kojim se podupiru ulaganja u modernizaciju energetskih sustava i poboljšanje energetske učinkovitosti određenih država članica, SL L 221, 10.7.2020., str. 107.
[8] Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/1868 od 28. kolovoza 2019. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1031/2010 radi usklađivanja prodaje emisijskih jedinica na dražbi s pravilima ETS-a EU-a za razdoblje od 2021. do 2030. i s klasifikacijom emisijskih jedinica kao financijskih instrumenata u skladu s Direktivom br. 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 289, 8.11.2019., str. 9.

3.1.2.6.). Trenutačno se radi na dovršavanju preostalih provedbenih odredbi kako bi se donijele do siječnja 2021.

Od objave posljednjeg izvješća o tržištu emisija ugljika[9] pokazatelj viška rezerve za stabilnost tržišta objavljen je četvrti put, čime je utvrđeno da je 2019. višak emisijskih jedinica smanjen s 1,65 milijardi iz 2018. na oko 1,39 milijardi emisijskih jedinica[10]. Na temelju pokazatelja i revidiranog zakonodavstva o ETS-u EU-a količine za prodaju na dražbi tijekom 2020. smanjit će se za oko 375 milijuna emisijskih jedinica (gotovo 35 %) (vidjeti poglavlje 3.3.).

U 2019. je zabilježeno zamjetno smanjenje emisija iz stacionarnih postrojenja od 9,1 % u odnosu na 2018. (vidjeti poglavlje 3.2.). Za smanjenje su najvećim dijelom zaslužni pomaci ostvareni u energetskom sektoru, u kojem je zabilježen pad emisija od gotovo 15 % kao posljedica trenda istiskivanja ugljena u korist energije iz obnovljivih izvora te proizvodnje energije u plinskim elektranama. S ovim najnovijim smanjenjem, emisije iz stacionarnih postrojenja od početka treće faze ETS-a EU-a smanjile su se za gotovo 20 %. U zrakoplovnom se sektoru nastavio trend rasta emisija, pri čemu je zabilježen blagi porast od 1 % u odnosu na 2018. (vidjeti poglavlje 4.).

Važni događaji odvili su se i u području politika povezanih s ETS-om. Jedan je od njih stupanje na snagu sporazuma o povezivanju ETS-a EU-a s ETS-om Švicarske 1. siječnja 2020., dok se drugi odnosi na ukidanje obustave postupaka trgovanja na dražbama i besplatne dodjele za Ujedinjenu Kraljevinu uslijed stupanja na snagu Sporazuma o povlačenju Ujedinjene Kraljevine iz EU-a (vidjeti poglavlje 2.2.).

I na kraju, premda ne i manje važno, kriza uzrokovana bolešću COVID-19 uzrokovala je osjetan kratkoročni pad cijene ugljika u ožujku i travnju 2020. Unatoč tomu, cjenovni signal za ugljik ostao je stabilan – u prosjeku oko 24 EUR[11] – od siječnja 2019. do kraja lipnja 2020. Samo u 2019. prihodi ostvareni trgovanjem emisijskim jedinicama ETS-a premašili 14 milijardi EUR, a u prvih šest mjeseci 2020. 7,9 milijardi EUR. Na temelju podataka koje su države članice dostavile, tijekom 2019., ukupno 77 % tih prihoda potrošilo se (ili se planiralo potrošiti) na utvrđene potrebe u području klime i energetike (vidjeti poglavlje 3.1.2.2.).

Ako nije drukčije navedeno, ovo se Izvješće temelji na javno dostupnim podacima koji su Komisiji bili na raspolaganju do lipnja 2020.[12] Opće i opisne informacije o ETS-u EU-a u Izvješću se navode u okvirima s tekstom.

[9] Izvješće o tržištu ugljika za 2019. dostupno je na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52019DC0557R(01)
[10] C(2020) 2835 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2020_2835_en.pdf
[11] Izvor: ICE.
[12] U Izvješće su uključeni podaci do 30. lipnja 2020.

2. INFRASTRUKTURA SUSTAVA EU-a ZA TRGOVANJE EMISIJSKIM JEDINICAMA

2.1. Obuhvaćene djelatnosti, postrojenja i operateri zrakoplova

Sustav EU-a za trgovanje emisijama trenutačno se primjenjuje u 27 država članica EU-a, Islandu, Lihtenštajnu i Norveškoj, a u Ujedinjenoj Kraljevini primjenjivat će se do kraja 2020. Od 1. siječnja 2020. ETS EU-a povezan je i sa švicarskim tržištem ugljika (vidjeti poglavlje 2.2.). Od 2021., osim EU-a i zemalja EGP-a/EFTA-e, ETS EU-a obuhvaćat će i postrojenja za proizvodnju električne energije u Sjevernoj Irskoj. Njime se upravlja emisijama iz gotovo 11 000 elektrana i proizvodnih postrojenja te nekih 600 operatera zrakoplova koji lete u zračne luke i iz tih zračnih luka u EGP-u. Njime je obuhvaćeno oko 38 % emisija stakleničkih plinova EU-a.

U trećoj fazi ETS-a EU-a (2013.–2020.)* sektori sa stacionarnim postrojenjima uređeni ETS-om EU-a energetski su intenzivne industrijske grane i uključuju elektrane i ostala postrojenja za izgaranje s nazivnom ulaznom toplinskom snagom većom od 20 MW (osim postrojenja za zbrinjavanje opasnog ili komunalnog otpada), naftne rafinerije, koksne peći, željezare i čeličane, cementare, ciglane, postrojenja za proizvodnju stakla, vapna, keramike, papirne mase, papira i kartona te aluminija, petrokemijska postrojenja, postrojenja za proizvodnju amonijaka, dušične i adipinske kiseline, glioksala i glioksilne kiseline, postrojenja za hvatanje CO_2 te transport cjevovodima i geološko skladištenje CO_2.

Područje primjene ETS-a EU-a u zrakoplovstvu u razdoblju od 2013. do 2016. ograničeno je na letove unutar Europskog gospodarskog prostora (EGP) kako bi se u Međunarodnoj organizaciji civilnog zrakoplovstva (ICAO) zadržala pozitivna tendencija prema postizanju međunarodnog sporazuma o ograničavanju emisija stakleničkih plinova iz zrakoplovstva. Ograničenje na letove unutar EGP-a 2017. je produljeno do 2023. (vidjeti poglavlje 4.) s ciljem daljnjeg pružanja potpore navedenoj pozitivnoj tendenciji te kako bi se olakšao početak djelovanja ICAO-ova Programa za neutralizaciju i smanjenje emisija ugljika za međunarodno zrakoplovstvo (CORSIA).

ETS-om EU-a obuhvaćene su emisije ugljikova dioksida (CO_2), dušikova oksida (N_2O) iz proizvodnje dušične, adipinske i glioksilne kiseline i glioksala te emisije perfluorougljika (PFC) iz proizvodnje aluminija. Iako je sudjelovanje u ETS-u EU-a obvezno, u nekim su sektorima obuhvaćena samo postrojenja koja premašuju određenu veličinu. Štoviše, zemlje sudionice mogu iz sustava izuzeti mala postrojenja (koja ispuštaju manje od 25 000 tona ekvivalenta CO_2) ako su uspostavljene alternativne i jednakovrijedne mjere. U četvrtoj fazi (2021.–2030.) vrlo mali onečišćivači (s prijavljenim emisijama manjima od 2 500 tona ekvivalenta CO_2 u posljednje tri godine) mogu se izuzeti iz ETS-a EU-a ako postoje pojednostavnjeni mehanizmi praćenja radi procjene količine njihovih emisija. Zemlje sudionice, osim toga, mogu dodati još sektora i stakleničkih plinova u ETS EU-a (takozvano „dobrovoljno sudjelovanje”).

* Informacije o 1. i 2. fazi ETS-a EU-a dostupne su na sljedećoj poveznici: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/pre2013_hr

Prema izvješćima koje su zemlje sudionice podnijele 2020. u skladu s člankom 21.[13], ETS-om je 2019. bilo obuhvaćeno ukupno 10 569 postrojenja s potrebnom ETS dozvolom.

Emisije iz biomase kojom se koriste postrojenja u okviru ETS-a povećale su se 2019. za 4 % u odnosu na prethodnu godinu, a emisije iz ugljena smanjile su se za 19 %, što je pridonijelo znatnom smanjenju emisija u energetskom sektoru od 15 %. Kad je riječ isključivo o gorivima, kao i prethodnih godina, u okviru ETS-a EU-a 2019. i dalje je najvećim dijelom dolazilo do izgaranja fosilnih goriva. Međutim, 29 zemalja navelo je da se upotrebljava i biomasa u 2 197 postrojenja (20,8 % svih postrojenja). Najveći postotak emisija iz biomase po zemlji u usporedbi s emisijama obuhvaćenima ETS-om EU-a prijavila je Litva: 68 %. Dvije zemlje (Lihtenštajn i Malta) nisu navele upotrebu biomase. Ukupne emisije iz biomase 2019. iznosile su oko 170 milijun tona CO_2 (11 % u usporedbi s emisijama prijavljenima u ETS-u EU-a), što je vidljivo povećanje u odnosu na 2018., kad su iznosile 145 milijuna tona CO_2 (8 % u usporedbi s emisijama prijavljenima u ETS-u EU-a). Od toga je 99,2 % emisija s nultom stopom.[14] U 2019. je prvi put prijavljena uporaba male količine biogoriva. Dva operatera zrakoplova (jedan u Njemačkoj i jedan u Švedskoj) izvijestila su da obuhvaćaju 0,01 % emisija iz zrakoplovstva u okviru ETS-a za 2019.

Podaci za 2019. pokazuju da je u okviru kategorija postrojenja na temelju godišnjih razina emisija[15] kao i prethodnih godina 72 % postrojenja kategorije A, 21 % kategorije B, a 7 % kategorije C. Osim toga, 6 053 postrojenja navedena su kao „postrojenja s niskim emisijama”[16] (57 % ukupnog broja).

Kad je riječ o aktivnostima ETS-a EU-a koje su dodatno navedene za emisije stakleničkih plinova koji nisu CO_2, prijavljeno je da su izdane dozvole za primarni aluminij i perfluorougljike u 13 zemalja (Francuskoj, Grčkoj, Islandu, Italiji, Nizozemskoj, Njemačkoj, Norveškoj, Rumunjskoj, Slovačkoj, Sloveniji, Španjolskoj, Švedskoj i Ujedinjenoj Kraljevini), a za proizvodnju dušične kiseline i N_2O u 21 zemlji (svima osim Cipra, Danske, Estonije, Irske, Islanda, Latvije, Lihtenštajna, Luksemburga, Malte i Slovenije). Ostali sektori s emisijama N_2O navedeni su u trima zemljama (Francuska, Italija i Njemačka) za proizvodnju adipinske kiseline te dvjema zemljama (Francuska i Njemačka) za proizvodnju glioksala i glioksilne kiseline. Jedino su Norveška i Austrija navele aktivnosti za hvatanje i skladištenje CO_2.

[13] „Izvješća u skladu s člankom 21.” odnose se na izvješća koja su države članice podnijele na temelju zahtjevâ iz članka 21. Direktive o ETS-u. U tom kontekstu „zemlje sudionice” ili jednostavno „zemlje” odnosi se na 27 država članica EU-a, Ujedinjenu Kraljevinu te zemlje EGP-a (Island, Norvešku i Lihtenštajn).

[14] U ETS-u EU-a emisijski faktor biomase postavljen je na nulu ako je ispunjena definicija pojma „biomasa” i ako su, u slučaju pogonskih biogoriva ili drugih tekućih biogoriva, ispunjeni kriteriji održivosti u skladu s člankom 17. stavkom 1. Direktive 2009/28/EZ (Direktiva o energiji iz obnovljivih izvora). Za emisije s nultom stopom nije potrebno predati emisijske jedinice. Prema izvješćima podnesenima 2020. u skladu s člankom 21. dvije su zemlje sudionice (Danska i Latvija) navele samo sadržaj energije biomase s nultom stopom, a ne stvarne emisije. Stoga njihove emisije nisu uzete u obzir u navedenom ukupnom broju.

[15] Kategorijom C obuhvaćena su postrojenja koja ispuštaju više od 500 000 tona ekvivalenta CO_2 godišnje, kategorijom B postrojenja koja ispuštaju od 50 000 do 500 000 tona ekvivalenta CO_2 godišnje, a kategorijom A postrojenja koja ispuštaju manje od 50 000 tona ekvivalenta CO_2 godišnje. Vidjeti Uredbu Komisije (EU) br. 601/2012 od 21. lipnja 2012. o praćenju i izvješćivanju o emisijama stakleničkih plinova u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 181, 12.7.2012., str. 30.

[16] Postrojenja s niskim emisijama čine podskup u okviru postrojenja kategorije A i obuhvaćaju postrojenja koja ispuštaju manje od 25 000 tona ekvivalenta CO_2 godišnje (vidjeti članak 47. stavak 2. Uredbe (EU) br. 601/2012).

Kao i prošle godine, mogućnost izuzimanja malih onečišćivača iz ETS-a EU-a u skladu s člankom 27. Direktive o ETS-u EU-a iskoristilo je sedam zemalja (Francuska, Hrvatska, Island, Italija, Slovenija, Španjolska i Ujedinjena Kraljevina). Emisije izuzete 2019. iznosile su 3,81 milijuna tona CO_2 (približno 0,25 % ukupnih emisija iz stacionarnih postrojenja u okviru ETS-a EU-a u usporedbi s 0,17 % prethodne godine).

Prema izvješćima podnesenima 2020. u skladu s člankom 21., kao i prethodnih godina, osam zemalja (Belgija, Danska, Francuska, Hrvatska, Lihtenštajn, Litva, Mađarska, Nizozemska) iskoristilo je odredbu iz članka 13. Uredbe o praćenju i izvješćivanju[17] kojom se dopušta upotreba pojednostavnjenih planova za praćenje u niskorizičnim slučajevima za stacionarna postrojenja. U slučaju operatera zrakoplova s niskim emisijama dvije su zemlje (Belgija i Island) 2019. prijavile primjenu te odredbe.

U 2019. je prijavljeno da 611 operatera zrakoplova ima plan praćenja (7 % manje nego 2018.). Komercijalni operateri činili su 50 % (308) navedenih operatera, a ostalih 50 % (303) bili su nekomercijalni operateri.[18] Ukupno 262 (43 %) operatera svrstano je u male onečišćivače (u usporedbi s 287 (44 %) 2018.).

2.2. Registar Unije i Dnevnik transakcija Europske unije (EUTL)

U Registru Unije i Dnevniku transakcija Europske unije (EUTL) prati se vlasništvo općih emisijskih jedinica i emisijskih jedinica za zrakoplovstvo bilježenjem količine u vlasništvu na računima i transakcija među računima. Osim toga, u tim se sustavima evidentiraju emisije stacionarnih postrojenja i operatera zrakoplova te usklađenost s obvezama koje proizlaze u vezi s tim emisijama. Upravljanje i jednim i drugim sustavom te njihovo održavanje u nadležnosti su Komisije, a nacionalni administratori registra u svakoj od zemalja sudionica i dalje služe kao kontaktna točka za vlasnike i predstavnike računa (poduzeća i fizičke osobe). Dok se u Registru Unije nalaze računi i bilježe podaci o usklađenosti, u EUTL-u se automatski provjeravaju, bilježe i odobravaju sve transakcije među računima te se tako jamči da su svi prijenosi u skladu s pravilima ETS-a EU-a.

Podaci zabilježeni u Registru Unije i EUTL-u važan su izvor podataka za različite vrste izvješćivanja u okviru ETS-a, kao što su izračun pokazatelja viška rezerve za stabilnost tržišta (vidjeti poglavlje 3.3.) i izvješća koja sastavlja Europska agencija za okoliš. EUTL osigurava i transparentnost ETS-a EU-a jer se u njemu objavljuju* informacije o usklađenosti stacionarnih postrojenja i operatera zrakoplova s odredbama ETS-a te o transakcijama među računima.

* Informacije koje se objavljuju u EUTL-u dostupne su na: https://ec.europa.eu/clima/ets/

[17] Uredba Komisije (EU) br. 601/2012 od 21. lipnja 2012. o praćenju i izvješćivanju o emisijama stakleničkih plinova u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 181, 12.7.2012., str. 30.

[18] Zračni prijevoznik za prijevoz putnika koji pruža usluge široj javnosti primjer je komercijalnog operatera zrakoplova. Zrakoplov u privatnom vlasništvu primjer je nekomercijalnog operatera zrakoplova.

Registar Unije, EUTL i javne internetske stranice EUTL-a bili su u potpunosti operativni 365 dana, 24 sata dnevno tijekom cijele 2019., tek s manjim prekidima u radu zbog tehničke nadogradnje koji su ukupno trajali oko sedam sati.

Od 1. siječnja 2019. Komisija je obustavila[19] sve procese za Ujedinjenu Kraljevinu koji se odnose na besplatnu dodjelu, prodaju na dražbi i razmjenu međunarodnih jedinica u skladu sa zaštitnim mjerama[20] za očuvanje okolišnog integriteta ETS-a EU-a u slučajevima u kojima se pravo Unije prestaje primjenjivati na državu članicu koja se povlači iz EU-a. Ta je obustava automatski ukinuta 1. veljače 2020., kad je stupio na snagu Sporazum o povlačenju Ujedinjene Kraljevine[21] iz EU-a, kojim je osigurano da će postrojenja i operateri zrakoplova iz Ujedinjene Kraljevine poštovati svoje obveze usklađenosti proizašle iz emisija za 2019. i 2020.

Sporazum o povezivanju ETS-a EU-a s ETS-om Švicarske[22] stupio je na snagu 1. siječnja 2020. Da bi se omogućio početak rada poveznice između sustava trgovanja emisijama, dvije su se strane dogovorile o uspostavi privremenog rješenja[23] za povezivanje dvaju registara i omogućavanje prijenosa emisijskih jedinica između njih. Privremeno je rješenje počelo se primjenjivati 21. rujna 2020.

U ožujku 2019. donesena je Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/1122[24] kojom se utvrđuju pravila za funkcioniranje Registra Unije u razdoblju od 2021. do 2030. Tehnička provedba novih pravila uvedenih Uredbom još je u tijeku, a nove će funkcije u Registru Unije postati dostupne od 1. siječnja 2021.

3. FUNKCIONIRANJE TRŽIŠTA UGLJIKA 2019.

U ovom poglavlju navedene su informacije o aspektima ponude i potražnje za emisijskim jedinicama u okviru ETS-a EU-a. Odjeljak o ponudi sadržava informacije o kvotama, besplatnoj dodjeli, dražbama, odstupanju od trgovanja svim jedinicama na dražbi za proizvodnju električne i toplinske energije (članak 10.c), programu NER 300 i pripremama za Inovacijski fond i Fond za modernizaciju, poglavlje o sustavima kompenzacije za neizravne troškove ugljika te upotrebi međunarodnih jedinica.

Kad je riječ o potražnji, navedene su informacije o količini verificiranih emisija. Zatim je predstavljeno postizanje ravnoteže između različitih elemenata ponude i potražnje emisijskih jedinica na tržištu ugljika putem rezerve za stabilnost tržišta.

[19] Odluka Komisije od 17. prosinca 2018. kojom se središnjem administratoru nalaže da se u Dnevnik transakcija Europske unije privremeno prestanu prihvaćati procesi relevantni za Ujedinjenu Kraljevinu koji se odnose na besplatnu dodjelu, prodaju na dražbi i razmjenu međunarodnih jedinica (C(2018) 8707).
[20] Uredba Komisije (EU) 2018/208 od 12. veljače 2018. o izmjeni Uredbe (EU) br. 389/2013 o uspostavi Registra Unije, SL L 39, 13.2.2018., str. 3.
[21] Sporazum o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju (2019/C 384 I/01), SL C 384 I, 12.11.2019., str. 1.
[22] Sporazum između Europske unije i Švicarske Konfederacije o povezivanju njihovih sustava trgovanja emisijama stakleničkih plinova, SL L 322, 7.12.2017., str. 3.
[23] https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/markets/docs/decision_201902_swiss_ets_linking.pdf
[24] Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/1122 od 12. ožujka 2019. o dopuni Direktive 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu funkcioniranja Registra Unije, SL L 177, 2.7.2019., str. 3.

3.1. Ponuda: emisijske jedinice puštene u optjecaj

3.1.1. Kvota

Kvota je najveća apsolutna količina stakleničkih plinova koju obuhvaćena tijela mogu ispustiti, čime se osigurava ispunjavanje cilja smanjenja emisija. Odgovara broju emisijskih jedinica puštenih u optjecaj tijekom razdoblja trgovanja. Za cjelokupni ETS EU-a primjenjuje se zajednička kvota za cijeli EU.

Kvota za emisije iz stacionarnih postrojenja za 2013. utvrđena je tako da iznosi 2 084 301 856 emisijskih jedinica. Ta se kvota svake godine smanjuje linearnim faktorom smanjenja od 1,74 % prosječne ukupne količine emisijskih jedinica izdanih svake godine u razdoblju 2008.–2012., čime se jamči da će najveći broj emisijskih jedinica koje stacionarna postrojenja mogu upotrebljavati biti 21 % niži 2020. nego 2005.

Kvota za zrakoplovni sektor izvorno je utvrđena tako da iznosi 210 349 264 zrakoplovne emisijske jedinice godišnje, što je 5 % niže od prosječne godišnje razine zrakoplovnih emisija za razdoblje 2004.–2006. Kvota je 1. siječnja 2014. povećana za 116 524 zrakoplovne emisijske jedinice radi prilagodbe u pogledu pristupanja Hrvatske ETS-u EU-a. Trebala je odražavati zakonodavstvo iz 2008.*, u kojem su ETS-om EU-a bili obuhvaćeni svi letovi iz EGP-a, prema EGP-u i unutar njega. Međutim, područje primjene ETS-a EU-a privremeno je bilo ograničeno na letove unutar EGP-a u razdoblju od 2013. do 2016. kako bi se pružila potpora razvoju globalne mjere ICAO-a za stabilizaciju emisija iz međunarodnog zrakoplovnog sektora na razinama iz 2020. Stoga je broj emisijskih jedinica za zrakoplovstvo puštenih u optjecaj u razdoblju 2013.–2016. bio znatno niži od izvorne kvote. Za pružanje potpore razvoju globalne mjere ICAO-a, 2017. je ograničenje za letove unutar EGP-a produljeno do 2023. (vidjeti poglavlje 4.).

U četvrtoj fazi ETS-a EU-a (2021.–2030.) i kvote za stacionarna postrojenja i za zrakoplovstvo smanjit će se linearnim faktorom smanjenja od 2,2 %.

* Direktiva 2008/101/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o izmjeni Direktive 2003/87/EZ radi uključivanja zrakoplovnih djelatnosti u sustav trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Zajednice

U tablici 1. prikazani su iznosi kvota za stacionarna postrojenja i godišnji broj emisijskih jedinica za zrakoplovstvo puštenih u optjecaj[25] za svaku godinu tijekom treće faze ETS-a EU-a.

[25] Broj emisijskih jedinica za zrakoplovstvo puštenih u optjecaj od 2013. posljedica je primjene pristupa „odozdo prema gore”, počevši od besplatne dodjele (utvrđeno primjenom referentnih vrijednosti na temelju aktivnosti operatera unutar EGP-a). Broj emisijskih jedinica koje se prodaju na dražbi dobiva se na temelju činjenice da bi besplatna dodjela (uključujući posebnu rezervu za naknadnu raspodjelu brzorastućim operaterima zrakoplova i novim sudionicima) trebala obuhvatiti 85 % ukupnog broja, dok bi dražbe trebale obuhvatiti 15 %.

Tablica 1.: Kvota ETS-a EU-a za razdoblje 2013.–2020.

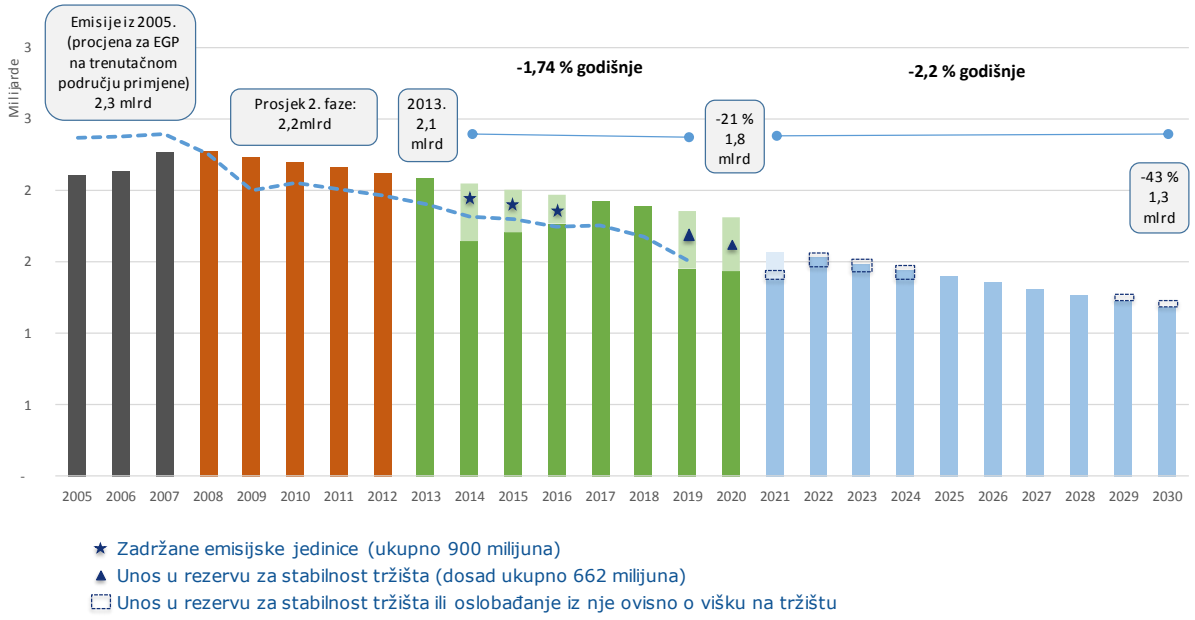
Godina	Godišnja kvota (postrojenja)	Godišnje emisijske jedinice za zrakoplovstvo puštene u optjecaj[26]
2013.	2 084 301 856	32 455 296
2014.	2 046 037 610	41 866 834
2015.	2 007 773 364	50 669 024
2016.	1 969 509 118	38 879 316
2017.	1 931 244 873	38 711 651
2018.	1 892 980 627	38 909 585
2019.	1 854 716 381	38 946 562
2020.	1 816 452 135	

Sporazum o povlačenju Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije[27] stupio je na snagu 1. veljače 2020. Direktiva o ETS-u primjenjuje se na Ujedinjenu Kraljevinu do 31. prosinca 2020., nakon čega će proizvodnja električne energije smještena u Sjevernoj Irskoj u skladu s Protokolom o Irskoj i Sjevernoj Irskoj[28] ostati u okviru ETS-a EU-a s odgovarajućim pravima i obvezama.

Komisija je navedeni razvoj događaja uzela u obzir tako što je 16. studenoga 2020. donijela Odluku Komisije[29] o prilagodbi količine emisijskih jedinica na razini Unije. Na slici 1. sažeto je prikazano smanjenje kvote nakon povećanja linearnog faktora smanjenja na 2,2 % od 2021. Istodobno se vizualizira uloga unosa rezerve za stabilnost tržišta (MSR) i kako je odgoda plasiranja emisijskih jedinica doprinijela MSR-u (vidjeti i poglavlje 3.3.).

[26] Osim besplatne dodjele i količina emisijskih jedinica koje se prodaju na dražbi ažurirani iznosi uključuju i razmjene međunarodnih jedinica.
[27] https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/eu-uk-withdrawal-agreement_hr
[28] https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/eu-uk-withdrawal-agreement/protocol-ireland-and-northern-ireland_hr
[29] Odluka Komisije C/2020/7704

Slika 1.: Smanjenje kvote s povećanjem linearnog faktora smanjenja na 2,2 % počevši od 2021.[30]

[30] Kvota za razdoblje 2021.–2030. odraz je objave ukupne količine emisijskih jedinica ETS-a EU-a nakon Brexita u Odluci Komisije C(2020) 7704. Kako povećanje ciljnih vrijednosti smanjenja emisija za 2030. koje je Komisija predložila 17. rujna 2020. u okviru Plana za postizanje klimatskog cilja utječe na zakonodavstvo o ETS-u procijenit će se u predstojećem preispitivanju zakonodavstva u području klime.

3.1.2. Izdane emisijske jedinice

3.1.2.1. Besplatna dodjela

Iako su dražbe u trećoj fazi ETS-a EU-a osnovni način za dodjelu emisijskih jedinica, industrijskim postrojenjima besplatno je dodijeljena znatna količina emisijskih jedinica da bi se uklonio rizik od istjecanja ugljika (situacije u kojima poduzeća premještaju proizvodnju u treće zemlje s manje strogim ograničenjima emisija stakleničkih plinova, što može uzrokovati povećanje njihovih ukupnih emisija). Primjenjuju se sljedeća načela:

- za proizvodnju električne energije ne dodjeljuju se besplatne emisijske jedinice,
- besplatne emisijske jedinice za proizvodnu industriju dijele se prema pravilima usklađenima na razini EU-a,
- besplatna dodjela temelji se na referentnim vrijednostima učinkovitosti kako bi se osnažili poticaji smanjivanju emisija stakleničkih plinova i inovacijama te nagradila najučinkovitija postrojenja,
- uspostavljena je rezerva za nove sudionike (NER) na razini EU-a za nova industrijska postrojenja i postrojenja koja znatno povećaju svoj kapacitet; ona iznosi 5 % ukupne količine emisijskih jedinica u trećoj fazi.

Sektori i podsektori za koje se smatra da su izloženi značajnom riziku od istjecanja ugljika uvršteni su na popis sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika*. Popis je prvobitno obuhvaćao razdoblje 2015.–2019., ali revidiranom Direktivom o ETS-u EU-a valjanost mu je produljena do 31. prosinca 2020.

Budući da je u trećoj fazi potražnja za besplatnom dodjelom premašila dostupnu količinu, dodjela za sva postrojenja u ETS-u EU-a smanjena je za isti postotak primjenom „međusektorskog faktora korekcije”**. Prvotne vrijednosti međusektorskog faktora korekcije revidirane su 2017.***

* Aktualan popis sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika dostupan je na: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A32014D0746.

** Odluka Komisije 2013/448/EU, SL L 240, 7.9.2013., str. 27.

*** Odluka Komisije 2017/126/EU, SL L 19, 25.1.2017., str. 93.

U trećoj fazi oko 43 % ukupne količine dostupnih emisijskih jedinica dodijeljeno je besplatno, a udio jedinica kojima će trgovati države članice iznosi približno 57 %.

Početna količina jedinica u rezervi za nove sudionike nakon oduzimanja 300 milijuna emisijskih jedinica za program NER 300, čiji je cilj potpora inovacijama, iznosila je 480,2 milijuna emisijskih jedinica. Do lipnja 2020. rezerviran je 171,1 milijun emisijskih jedinica za 1 089 postrojenja za cijelu treću fazu. U rezervi za nove sudionike preostalo je 309,1 milijun emisijskih jedinica. Iako se očekuje da će do kraja treće faze doći do promjena

u dodjeli, velik broj tih emisijskih jedinica ostat će nedodijeljen. Nedodijeljene emisijske jedinice iz treće faze NER-a rasporedit će se na kraju treće faze u rezervu za stabilnost tržišta, iz koje će se 200 milijuna emisijskih jedinica premjestiti u NER za četvrtu fazu.

Prvotno odobrena besplatna dodjela za razdoblje do kraja treće faze smanjena je do lipnja 2020. za oko 570 milijuna emisijskih jedinica zbog zatvaranja postrojenja ili smanjenja proizvodnje ili proizvodnih kapaciteta.

Tablica 2.: Broj emisijskih jedinica (u milijunima) besplatno dodijeljenih industrijskom sektoru od 2013. do lipnja 2020.[31]

	2013.	**2014.**	**2015.**	**2016.**	**2017.**	**2018.**	**2019.**	**2020.**
Besplatna dodjela[32] **(27 država članica EU-a +Ujedinjena Kraljevina+države EFTA-e koje su članice EGP-a)**	903,0	874,8	847,6	821,3	796,2	771,9	748,1[33]	724,8
Dodjela iz rezerve za nove sudionike (nova ulaganja i povećanje kapaciteta)	11,7	15,2	18,9	22,7	24,4	26,0	26,5	25,4
Besplatne emisijske jedinice koje nisu dodijeljene zbog zatvaranja postrojenja ili promjena u proizvodnji ili proizvodnim kapacitetima	40,6	59,5	73,1	70,5	79,1	83,4	79,8	84,6

Da bi se uklonio rizik od istjecanja ugljika, besplatna dodjela nastavit će se nakon 2020. na temelju referentnih vrijednosti koje proizlaze iz učinka 10 % najučinkovitijih postrojenja u EU-u. Komisija je u veljači 2019. donijela popis sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika za razdoblje 2021.–2030.[34], koji će vrijediti tijekom cijelog tog razdoblja. U popisu se navodi koji industrijski sektori imaju veći udio u besplatnoj dodjeli.

[31] Dok su se vrijednosti prethodnih godina temeljile na obavijestima država članica do kraja lipnja pojedine godine, u izvješću za ovu godinu temelje se na Registru Unije zaključno s 30. lipnja 2020. Taj je novi pristup odabran kako bi se preciznije prikazale dodjele u trenutku kad do njih dolazi i kako su zabilježene u Registru Unije.
[32] Početna količina prije primjene smanjenja navedenih u nastavku.
[33] Dodjela za Ujedinjenu Kraljevinu (48,0 milijuna emisijskih jedinica od ukupne količine za 2019.) koja je obustavljena 2019. zbog mjera zaštite okolišnog integriteta ETS-a EU-a te koja je nastavljena 2020.
[34] Delegirana odluka Komisije (EU) 2019/708, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:120:FULL&from=HR

Da bi se odrazio napredak tehnologije i inovacija, referentne vrijednosti ažurirat će se za razdoblje od 2021. do 2025. te za razdoblje od 2026. do 2030. na temelju stvarnih podataka. Delegirani akt o reviziji pravila za besplatnu dodjelu za razdoblje od 2021. do 2030. donesen je u prosincu 2018.[35] Očekuje se da će se Provedbena uredba o revidiranim referentnim vrijednostima koje će se primjenjivati u razdoblju od 2021. do 2025. donijeti do kraja 2020. (vidjeti Dodatak 6. Prilogu).

U četvrtoj će se fazi dodjela emisijskih jedinica pojedinim postrojenjima pravodobno prilagoditi kako bi održavala znatne poraste i smanjenja u radu. Da bi se spriječile manipulacija i zlouporaba sustava prilagodbi dodjele emisijskih jedinica i izbjeglo svako nepotrebno administrativno opterećenje, Komisija je u listopadu 2019.[36] donijela provedbeni akt kojim su utvrđeni dodatni aranžmani za prilagodbe (vidjeti Dodatak 6. Prilogu).

3.1.2.2. Dražbovna prodaja emisijskih jedinica

Dražbe su osnovni način za dodjelu emisijskih jedinica. Dražbe na primarnom tržištu uređene su Uredbom o dražbama*, kojom su utvrđeni raspored, upravljanje i drugi aspekti načina održavanja dražbi kako bi se osigurao otvoren, transparentan, usklađen i nediskriminirajući postupak.

* Uredba Komisije (EU) br. 1031/2010 od 12. studenoga 2010. o rasporedu, upravljanju i drugim aspektima dražbi emisijskih jedinica stakleničkih plinova u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Zajednice, SL L 302, 18.11.2010., str. 1.

Dražbe su se 2019. odvijale putem dražbovne platforme EEX, koja je zajednička dražbovna platforma koju koristi 25 država članica koje sudjeluju u zajedničkom postupku javne nabave, koju koristi Poljska, koja je istupila iz postupka zajedničke nabave, ali nije imenovala odvojenu dražbovnu platformu te koju koristi Njemačka kao zasebnu dražbovnu platformu.

EEX je započeo s pružanjem usluga dražbi za Island, Lihtenštajn i Norvešku u lipnju 2019., nakon što je Sporazum o EGP-u izmijenjen kako bi im se omogućilo da sudjeluju u Zajedničkom sporazumu o javnoj nabavi za zajedničku dražbovnu platformu. U dogovoru s tim trima zemljama količine emisijskih jedinica za dražbovnu prodaju za razdoblje 2013.–2018. raspoređene su na 2019. i 2020. da bi se osigurala stabilna i predvidljiva ponuda emisijskih jedinica na tržištu.

U skladu sa zaštitnim mjerama koje su donesene u svrhu zaštite okolišnog integriteta ETS-a EU-a[37], emisijske jedinice nisu se prodavale na dražbama 2019. u ime Ujedinjene Kraljevine. Stupanjem na snagu Sporazuma o povlačenju 1. veljače 2020., prodavanje na dražbama za

[35] Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/331, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:059:FULL&from=HR

[36] Provedbena uredba Komisije (EU) 2019/1842, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32019R1842&qid=1603228409718

[37] Odluka Komisije od 17. prosinca 2018. kojom se središnjem administratoru nalaže da se u Dnevnik transakcija Europske unije privremeno prestanu prihvaćati procesi relevantni za Ujedinjenu Kraljevinu koji se odnose na besplatnu dodjelu, prodaju na dražbi i razmjenu međunarodnih jedinica (C(2018) 8707).

Ujedinjenu Kraljevinu ponovno je pokrenuto 4. ožujka 2020. te se odvija preko dražbovne platforme ICE. Količina koja je uključena u kalendar dražbi Ujedinjene Kraljevine za 2020. odgovara zbroju količina koje su predviđene za prodaju na dražbi 2019. i 2020.

Do 30. lipnja 2020. održano je više od 1 700 dražbi. U tablici 3. prikazan je pregled količine emisijskih jedinica[38] koje su EEX i ICE prodali na dražbi do 30. lipnja 2020., uključujući rane dražbe[39] općih emisijskih jedinica.

Tablica 3.: Ukupna količina emisijskih jedinica iz treće faze prodanih na dražbi u razdoblju od 2012. do 30. lipnja 2020.[40]

Godina	Opće emisijske jedinice	Emisijske jedinice za zrakoplovstvo
2012.	89 701 500	2 500 000
2013.	808 146 500	0
2014.	528 399 500	9 278 000
2015.	632 725 500	16 390 500
2016.	715 289 500	5 997 500
2017.	951 195 500	4 730 500
2018.	915 750 000	5 601 500
2019.	588 540 000	5 502 500
2020. (do 30. lipnja 2020.)	360 446 000	3 371 500

Izvor: EEX

Nakon što je u siječnju 2019. rezerva za stabilnost tržišta započela s radom, osjetno se smanjila ponuda za prodaju na dražbi, kako je prikazano u tablici 3. Dražbe su uglavnom provedene bez poteškoća, a postignute cijene općenito su bile vrlo usklađene s cijenama na sekundarnom tržištu.

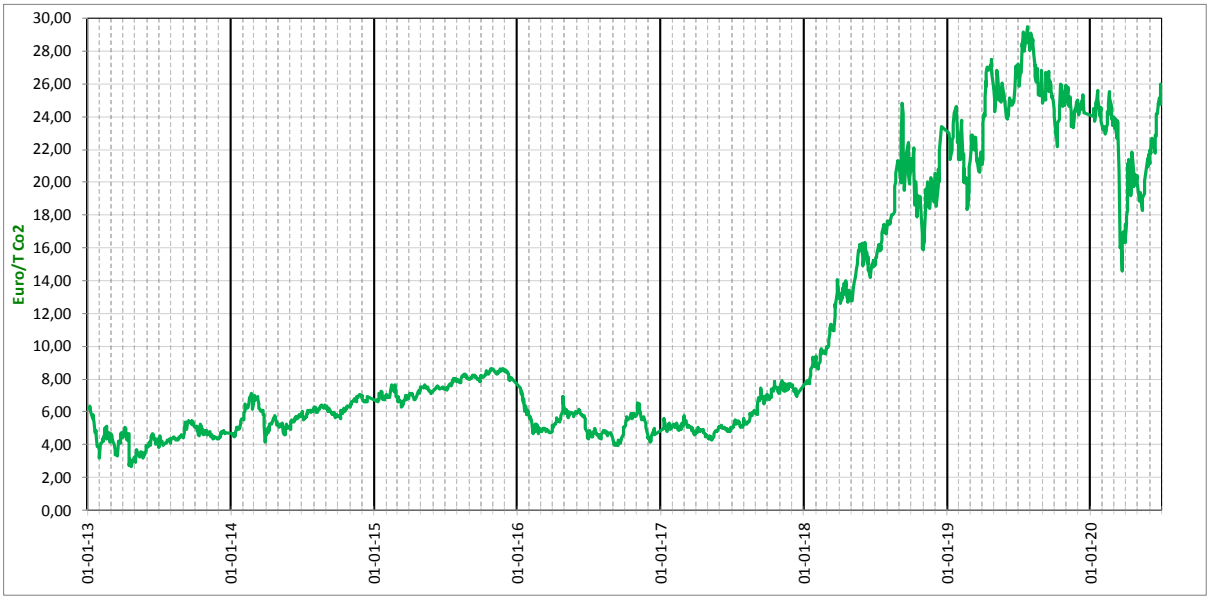
Od siječnja 2019. do lipnja 2020. tri su dražbe poništene, u skladu s odgovarajućim pravilima Uredbe o dražbama, jer nije postignuta cijena rezerve ili zato što je ukupna količina ponuda bila manja od količine koja se prodaje na dražbi. Uključujući te tri dražbe, ukupno je poništeno 15 dražbi od više od 1 700 dražbi održanih od kraja 2012. Na slici 2. prikazan je pregled konačnih dražbovnih cijena od 2013. do 30. lipnja 2020.:

[38] Količine općih emisijskih jedinica utvrđene su uzimajući u obzir Odluku br. 1359/2013/EU. Količine emisijskih jedinica za zrakoplovstvo utvrđene su uzimajući u obzir Odluku br. 377/2013/EU i Uredbu (EU) br. 421/2014.

[39] Rane dražbe emisijskih jedinica u trećoj fazi provedene su 2012. imajući u vidu raširenu poslovnu praksu elektroenergetskog sektora da se električna energija prodaje unaprijed, a zahtijevani unosi (uključujući emisijske jedinice) kupuju pri prodaji proizvedene energije.

[40] U tablici su prikazane količine za prodaju na dražbi 27 država članica EU-a, Ujedinjene Kraljevine i država EGP-a.

Slika 2.: Konačne dražbovne cijene općih emisijskih jedinica od 2013. do 30. lipnja 2020.

___ Konačna dražbovna cijena

Izvor: EEX

Broj sudionika u dražbama općih emisijskih jedinica od 2013. do 30. lipnja 2020. naveden je u Dodatku 2. Dražbovne platforme pravodobno objavljuju podrobne rezultate svake dražbe na namjenskim internetskim stranicama. Dodatne informacije o provođenju dražbi, uključujući informacije o sudjelovanju, omjeru pokrivenosti i cijenama, dostupne su u izvješćima država članica koja se objavljuju na internetskim stranicama Komisije[41].

Ukupni prihod koji su države članice, Ujedinjena Kraljevina i zemlje EGP-a ostvarile od dražbi u razdoblju od 2012. do 30. lipnja 2020. bio je veći od 57 milijardi EUR (vidjeti tablice 2.1. i 2.2. u Dodatku 2.). Samo 2019. ostvaren je ukupni prihod od dražbi veći od 14 milijardi EUR, dok je prihod u prvoj polovini 2020. iznosio 7,9 milijardi EUR. Direktivom o ETS-u EU-a propisuje se da bi države članice trebale najmanje 50 % prihoda od dražbi, uključujući sve prihode od emisijskih jedinica raspodijeljenih za potrebe solidarnosti i rasta te sve prihode od emisijskih jedinica izdanih za zrakoplovstvo[42], iskoristiti za potrebe u području klime i energetike.

Prema informacijama koje su dostavile Komisiji, države članice 2019. su potrošile ili su planirale potrošiti ukupno 77 % tih prihoda za utvrđene potrebe u području klime i

[41] http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning/documentation_en.htm
[42] Članak 3.d stavak 4. Direktive 2003/87/EZ.

energetike. U razdoblju 2013.–2019. oko 78 % prihoda od dražbi potrošeno je za takve potrebe. Dok je mali udio te količine (oko 1,9 milijardi ili 4 % ukupnih prihoda u tom razdoblju) potrošen na međunarodne potrebe u području klime i energetike, najveći je dio prihoda od dražbi u trećoj fazi potrošen za nacionalne ciljeve u području klime i energetike (uglavnom na obnovljivu energiju, energetsku učinkovitost i održivi promet)[43].

Uredba o dražbama izmijenjena je 2019.[44] radi uspostavljanja okvira za dražbovnu prodaju emisijskih jedinica i upravljanje projektima u okviru Inovacijskog fonda i Fonda za modernizaciju u četvrtoj fazi. Izmjena odražava i uvrštavanje emisijskih jedinica ETS-a EU-a u financijske instrumente na temelju Direktive 2014/65/EU o tržištu financijskih instrumenata (MiFID2).

Komisija je u svibnju 2020. objavila poziv[45] za javnu nabavu treće zajedničke dražbovne platforme ETS-a EU-a na kojoj će se na dražbi prodavati emisijske jedinice u ime 25 država članica i tri države EFTA-e koje su članice EGP-a te emisijske jedinice za Inovacijski fond i Fond za modernizaciju. Očekuje se da će dražbe na trećoj zajedničkoj dražbovnoj platformi započeti početkom 2021.

3.1.2.3. Odstupanje od trgovanja svim jedinicama na dražbi za proizvodnju električne i toplinske energije

Člankom 10.c Direktive o ETS-u EU-a odstupa se od općeg pravila za dražbe kako bi se u određenim državama članicama s niskim prihodima pružila potpora za ulaganja u modernizaciju elektroenergetskog sektora. U trećoj je fazi osam od deset država članica koje ispunjavaju uvjete* iskoristilo to odstupanje i proizvođačima električne energije dodijelilo određeni broj besplatnih emisijskih jedinica uz uvjet da se izvrše odgovsarajuća ulaganja.
Besplatno dodjeljivanje iz članka 10.c izuzima se iz količine koju bi pojedinačna država članica u suprotnom prodala na dražbi. Opće je načelo da proizvođači električne energije na temelju nacionalnih pravila primjene odstupanja mogu dobiti besplatne emisijske jedinice u iznosu koji je jednakovrijedan ulaganjima koja provode iz nacionalnih planova ulaganja ili plaćanjima izvršenima u nacionalni fond putem kojeg se takva ulaganja financiraju. Budući da bi besplatna dodjela emisijskih jedinica proizvođačima električne energije na temelju članka 10.c Direktive o ETS-u EU-a u načelu uključivala državnu potporu, nacionalni programi za provedbu odstupanja od članka 10.c odobreni su u okviru pravila o državnim potporama te su podložni zahtjevima iz smjernica o državnim potporama. Dodjele se vrše na temelju godišnjeg izvješćivanja Komisiji i njezina odobrenja**.
Prijelazna besplatna dodjela na temelju članka 10.c i dalje će biti dostupna u četvrtoj fazi, ali uz unaprijeđene odredbe o transparentnosti te s mogućnošću da države članice koje ispunjavaju uvjete upotrijebe sve ili dio dodjela na temelju članka 10.c za poticanje ulaganja u okviru Fonda za modernizaciju (vidjeti poglavlje 3.1.2.6.). Na temelju podataka koje su Komisiji dostavile države članice upotreba članka 10.c u sljedećoj će fazi biti ograničena jer su se samo Bugarska, Rumunjska i Mađarska odlučile za provedbu odstupanja. Druge su se države članice koje ispunjavaju uvjete*** odlučile za prestanak upotrebe odstupanja, uključujući Poljsku i Češku, koje su u trećoj fazi bilježile najveće količine prijelazne besplatne dodjele.

* Uvjete za odstupanje u trećoj su fazi ispunjavale Bugarska, Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska i Rumunjska. Malta i Latvija odlučile su da neće primijeniti odstupanje.

** Smjernice o određenim mjerama državne potpore u kontekstu trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova nakon 2012., SL C 158, 5.6.2012., str. 4.

*** Uvjete za odstupanje u četvrtoj fazi ispunjavaju Bugarska, Češka, Estonija, Hrvatska, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Rumunjska i Slovačka.

[43] Podrobnije informacije o upotrebi prihoda od dražbi dostupne su u Izvješću EU-a o napretku mjera klimatske politike za 2020.
[44] Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/1868 od 28. kolovoza 2019. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1031/2010 radi usklađivanja prodaje emisijskih jedinica na dražbi s pravilima ETS-a EU-a za razdoblje od 2021. do 2030. i s klasifikacijom emisijskih jedinica kao financijskih instrumenata u skladu s Direktivom br. 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća.
[45] https://etendering.ted.europa.eu/cft/cft-display.html?cftId=6456&locale=hr

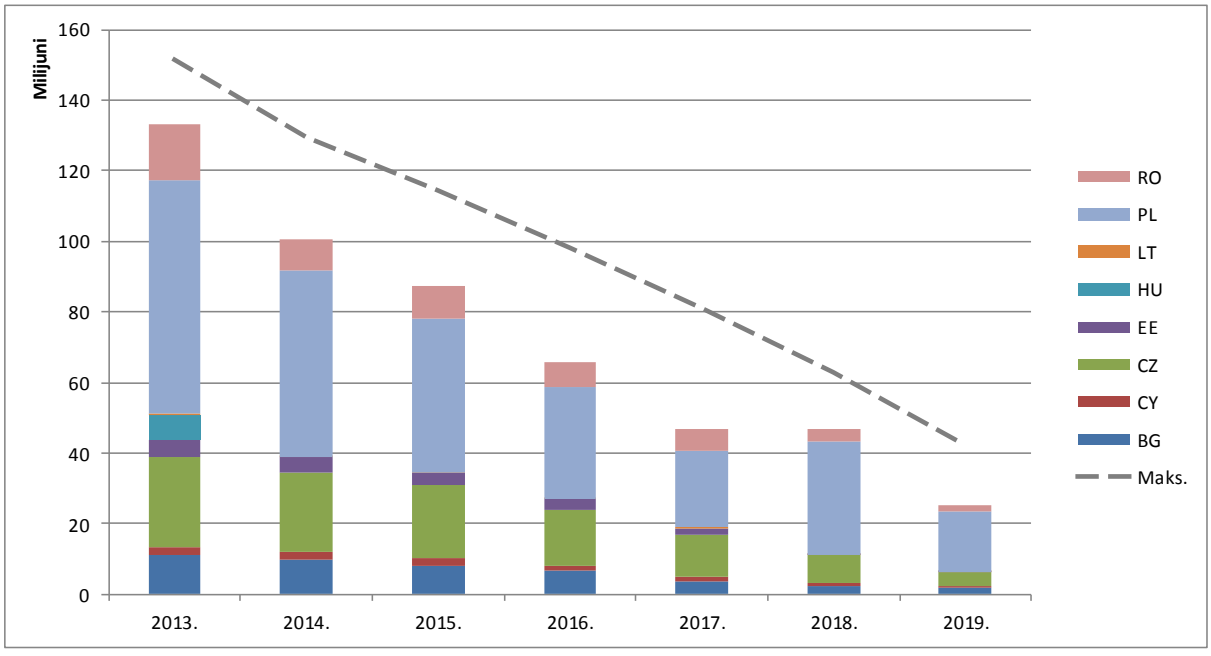
Ukupna vrijednost prijavljene potpore ulaganju za razdoblje od 2009. do 2019. iznosi oko 13,1 milijardu EUR. Oko 83 % tog iznosa dodijeljeno je za unapređivanje i nadogradnju infrastrukture, a ostatak ulaganja odnosio se na postizanje raznovrsnosti kombinacija izvora energije te na čiste tehnologije.

Broj besplatno dodijeljenih emisijskih jedinica za proizvođače električne energije 2019. naveden je u tablici 1.1. u Dodatku 1. Prilogu, a maksimalni godišnji broj emisijskih jedinica naveden je u tablici 1.2. u Dodatku 1.

Emisijske jedinice iz treće faze koje ostanu nedodijeljene mogu se prodati na dražbi ili, u skladu s odredbama Direktive o ETS-u EU-a, dodijeliti u razdoblju 2021.–2030. za ulaganja na temelju članka 10.c odabrana podnošenjem ponuda po natječaju ili za Fond za modernizaciju. Dok je Mađarska odlučila dodati svoje nedodijeljene emisijske jedinice na temelju članka 10.c iz treće faze količinama na temelju članka 10.c u četvrtoj fazi, većina drugih država članica svoje je nedodijeljene emisijske jedinice odlučila prodati na dražbi. Rumunjska je iskoristila obje mogućnosti tako što je dio svojih nedodijeljenih emisijskih jedinica prenijela u četvrtu fazu, a dio prodala na dražbi.

Na slici 3. prikazan je broj emisijskih jedinica po državi članici koje su za razdoblje od 2013. do 2019. dodijeljene u skladu s člankom 10.c.

Slika 3.: Broj besplatno dodijeljenih emisijskih jedinica u skladu s člankom 10.c[46]

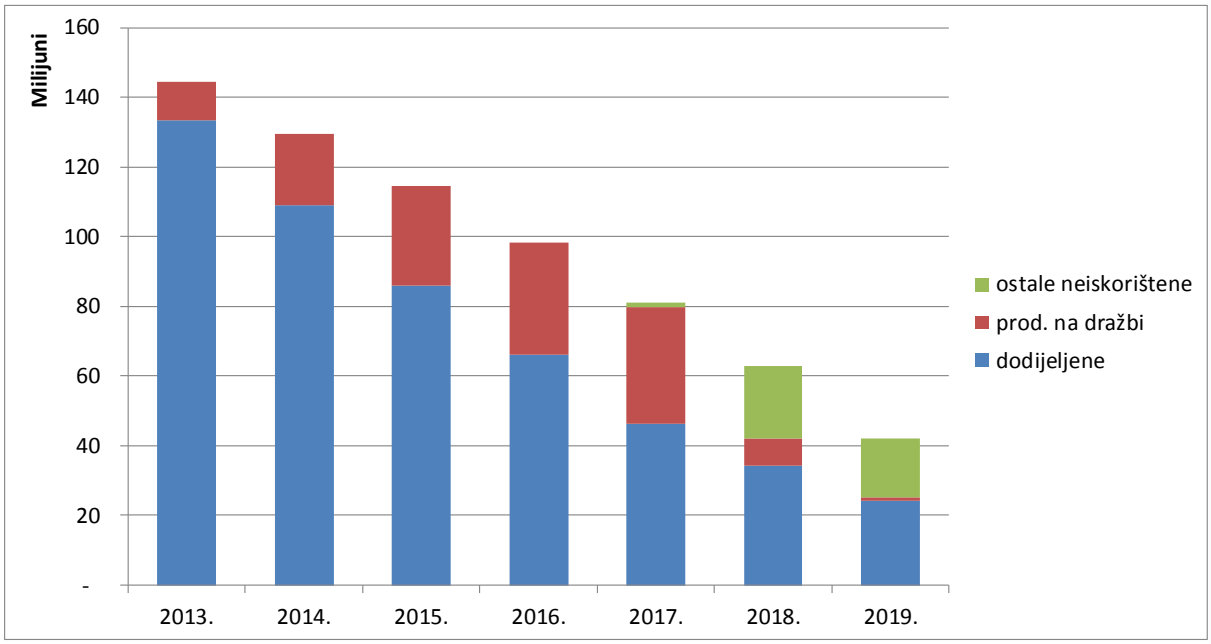

Izvor: GU za klimatsku politiku

[46] Broj emisijskih jedinica dodijeljenih u skladu s člankom 10.c koje su prikazane na ovoj slici može uključivati emisijske jedinice koje su izdane s odgodom za prethodne godine. U tom su slučaju odgovarajuće količine po godinama navedene u EUTL-u.

Na slici 4. prikazano je u kojoj su mjeri dodijeljene, dodane dražbama ili ostale neiskorištene jedinice dodijeljene u skladu s člankom 10.c iz svake godine dodjele u trećoj fazi.

Slika 4.: Raspodjela emisijskih jedinica (dodijeljene, prodane na dražbi, ostale neiskorištene)[47]

Izvor: GU za klimatsku politiku

U tablici 4. prikazan je broj neiskorištenih emisijskih jedinica dodijeljenih u skladu s člankom 10.c koje su prodane na dražbi u razdoblju od 2013. do 2020. te onih koje su ostale neiskorištene nakon godine dodjele 2019. i koje će se 2021. prodati na dražbi, prenijeti za dodjelu u skladu s člankom 10.c u četvrtoj fazi ili prenijeti u Fond za modernizaciju.

Tablica 4.: Postupanje s neiskorištenim emisijskim jedinicama dodijeljenima u skladu s člankom 10.c iz godina dodjele 2013.–2019.[48]

Država članica	Broj emisijskih jedinica u skladu s člankom 10.c koje su prodane na dražbi (u milijunima)	Broj emisijskih jedinica u skladu s člankom 10.c koje su ostale neiskorištene (u milijunima)
Bugarska	**9,8**	**0,5**
Cipar	**0,0**	**0,0**
Češka	**0,4**	**0,0**

[47] Slike uključuju količine za prodaju na dražbi do kalendara dražbi za 2020., uključujući i taj kalendar.
[48] Iznosi uključuju količine predviđene za trgovanje na dražbama iz kalendara dražbi do 2020., uključujući i taj kalendar (dodjele emisijskih jedinica iz razdoblja 2013.–2019.).

Estonija	**2,9**	**0,0**
Litva	**1,2**	**0,1**
Poljska	**105,3**	**34,7**
Rumunjska	**15,4**	**3,6**
Mađarska	**0**	**0,9**
Ukupno	**135,0**	**39,7**

Izvor: GU za klimatsku politiku

U tablici 1.3. u Dodatku 1. Prilogu naveden je broj nedodijeljenih emisijskih jedinica koje su države članice prodale na dražbi (ili su ih planirale prodati na dražbi) u skladu s odstupanjem iz članka 10.c za razdoblje od 2013. do 2021.

3.1.2.4. Program NER 300

NER 300 je opsežan program financiranja inovativnih demonstracijskih projekata proizvodnje energije s niskim emisijama ugljika. Usmjeren je na demonstraciju tehnologije za hvatanje i skladištenje ugljika (CCS) i tehnologije inovativnih obnovljivih izvora energije (RES), koje su sigurne za okoliš, na komercijalnoj razini u EU-u. NER 300 financirao se sredstvima nastalima monetizacijom 300 milijuna emisijskih jedinica iz rezerve za nove sudionike. Sredstva su dodijeljena za projekte odabrane u dva kruga poziva na podnošenje prijedloga u prosincu 2012. i srpnju 2014.

U dva kruga poziva na podnošenje prijedloga u okviru programa NER 300 dodijeljena sredstva za 38 projekata RES-a i jedan projekt CCS-a iznosila su 2,1 milijardu EUR te je obuhvaćeno 20 država članica EU-a. Devet je projekata postalo počelo s radom do 31. prosinca 2019.: projekt proizvodnje energije iz biomase Verbiostraw u Njemačkoj, projekti kopnenih vjetroelektrana Windpark Blaiken u Švedskoj i Windpark Handalm u Austriji, projekti odobalnih vjetroelektrana Veja Mate i Nordsee One u Njemačkoj, projekt pametne električne mreže Puglia Active Network u Italiji, projekti plutajućih odobalnih vjetroelektrana Vertimed u Francuskoj i Windfloat u Portugalu te projekt koncentrirane solarne energije Minos u Grčkoj. Jedan projekt, talijanski projekt BEST za proizvodnju energije iz biomase, smatra se dovršenim.

Još tri projekta iz drugog poziva napreduju u pripremama za početak rada do 30. lipnja 2021. S obzirom na zahtjevni gospodarski i politički kontekst od uspostavljanja programa NER 300, 22 projekta nisu uspjela prikupiti dovoljnu dodatnu financijsku potporu te su povučeni, čime se oslobodilo ukupno 1,455 milijardi EUR. U različitim fazama razvoja nalaze se još četiri projekta.

Izmijenjena Odluka o programu NER 300[49] omogućila je ponovno ulaganje oslobođenih sredstava iz poništenih projekata iz prvog poziva na podnošenje prijedloga (dosad

[49] Odluka Komisije (EU) 2017/2172 od 20. studenoga 2017. o izmjeni Odluke 2010/670/EU u vezi s raspodjelom neisplaćenih sredstava iz prvog kruga poziva na podnošenje prijedloga.

708,7 milijuna EUR) u postojeće financijske instrumente – energetske demonstracijske projekte u okviru instrumenta InnovFin i dužnički instrument u okviru Instrumenta za povezivanje Europe (CEF DI), kojima upravlja Europska investicijska banka. Time će se ostvariti najveća moguća korist od programa NER 300 i mobilizirati dodatni privatni kapital za ulaganje u inovacije za niske emisije ugljika.

U razdoblju obuhvaćenom izvješćem odabrana su dva nova projekta koja će primiti nepotrošena sredstva programa NER 300 u okviru energetskih demonstracijskih projekata InnovFina, odnosno potporu u iznosu od oko 95 milijuna EUR (vidjeti Dodatak 8. Prilogu).

Pomoć pri razvoju projekata (PDA) u okviru instrumenta InnovFin dostupna je i nositeljima projekata kako bi povećali zrelost svojih projekata. Nedavno su tri projekta povezana s klimom postala korisnicima sredstava pomoći pri razvoju projekata u iznosu od 692 000 EUR, uz pomoć neisplaćenih sredstava iz programa NER 300. Tim se projektima, smještenima u Švedskoj, Italiji i Nizozemskoj, odgovara na klimatske promjene razvojem inovativnih demonstracijskih postrojenja, prvih takve vrste (vidjeti Dodatak 8. Prilogu).

Naposljetku, financijska potpora u iznosu od oko 34 milijuna EUR iz neisplaćenih sredstava iz programa NER 300 dodijeljena je putem dužničkog instrumenta u okviru Instrumenta za povezivanje Europe trima inovativnim projektima čistog prometa u Italiji i Njemačkoj (vidjeti Dodatak 8. Prilogu).

Oslobođena sredstva iz poništenih projekata iz drugog poziva na podnošenje prijedloga (dosad 746 milijuna EUR) dodat će se resursima dostupnima za Inovacijski fond.

Tablica 5.: Projekti programa NER 300 dodijeljeni u prvom i drugom pozivu na podnošenje prijedloga[50]

	Prvi poziv na podnošenje prijedloga	**Drugi poziv na podnošenje prijedloga**
Projekti u pripremi	0	6
Projekti koji prolaze reviziju statusa	1	0
Projekti u tijeku	8	1
Završeni projekti	1	0
Povučeni projekti	10	12
Ukupno	20	19

Izvor: GU za klimatsku politiku

[50] U skladu s Odlukom Komisije 2010/670/EU u projektima za koje su dodijeljena sredstva u prvom pozivu na podnošenje prijedloga završna odluka o ulaganju trebala je biti donesena do kraja 2016., a za projekte za koje su dodijeljena sredstva u drugom pozivu na podnošenje prijedloga to se moralo učiniti do kraja lipnja 2018.

3.1.2.5. Inovacijski fond

Inovacijski fond jedan je od dvaju fondova za smanjenje emisija ugljika uspostavljenih Direktivom o ETS-u EU-a za razdoblje od 2021. do 2030. Njime će se, na natjecateljskoj osnovi, pružati potpora prvom razvoju tržišta i demonstraciji inovativnih tehnologija i revolucionarnih inovacija na komercijalnoj razini u sektorima obuhvaćenima ETS-om EU-a, uključujući inovativne obnovljive izvore energije, energetski intenzivne industrije, hvatanje, upotrebu i skladištenje ugljika (CCUS), skladištenje energije te zamjenske proizvode i međusektorske projekte. Financirat će se iz prodaje 450 milijuna emisijskih jedinica na dražbi te iz neisplaćenih prihoda iz drugog poziva programa NER 300.

Prvi poziv na podnošenje prijedloga[51] u okviru Investicijskog fonda objavljen je u srpnju 2020. Poziv na podnošenje prijedloga otvoren je za projekte u prihvatljivim sektorima iz država članica EU-a, Norveške i Islanda. Njime će se osigurati financiranje u vidu bespovratnih sredstava u iznosu od ukupno 1 milijarde EUR za velike projekte u području čistih tehnologija čiji kapitalni troškovi premašuju 7,5 milijuna EUR. Bespovratna će se sredstva iz Investicijskog fonda dodjeljivati fleksibilno, na temelju ključnih etapa specifičnih za projekt, te će se njima moći financirati do 60 % troškova povezanih s inovacijama. Bespovratna sredstva iz fonda mogu se kombinirati s drugim inicijativama javnog financiranja, kao što su državne potpore ili drugi EU-ovi programi financiranja. Nakon prvog poziva uslijedit će redoviti pozivi do 2030. kako bi se društvima pomoglo da ulažu u revolucionarna rješenja iz područja čistih tehnologija koja su potrebna da bi EU do 2050. ostvario klimatsku neutralnost te ih učine tržišno dostupnima.

Neovisni vanjski ocjenjivači procijenit će projekte na temelju sveobuhvatnog skupa kriterija: izbjegavanje emisija stakleničkih plinova, inovacijski potencijal, financijska, tehnička i operativna zrelost projekata te njihov potencijal za proširenje i troškovnu učinkovitost.

Pozivom je za projekte koji će se ocijeniti perspektivnima, ali još uvijek nedovoljno zrelima, predviđen proračun od 8 milijuna EUR za pomoć pri razvoju.

Projekte je moguće prijaviti putem portala EU-a za financiranje i natječaje[52]. Rok za dostavu zahtjevâ za prvu fazu je 29. listopada 2020. Podnositelje zahtjeva u prvom će se tromjesečju 2021. obavijestiti o rezultatima ocjenjivanja te će se pozvati da predaju potpuni zahtjev ili prime pomoć pri razvoju projekata. Podaci o rezultatima ocjenjivanja iz druge faze bit će dostupni u četvrtom tromjesečju 2021. Bespovratna će se sredstva dodijeliti krajem 2021.

Komisija, osim toga, planira objaviti namjenski poziv za male projekte do kraja 2020.

[51] Pozivu na podnošenje prijedloga može se pristupiti na sljedećoj adresi: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/innovfund-lsc-2020-two-stage

[52] https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home

3.1.2.6. Fond za modernizaciju

Fond za modernizaciju drugi je od dvaju fondova za smanjenje emisija ugljika uspostavljenih Direktivom o ETS-u EU-a za četvrtu fazu. Njime će se pružati potpora ulaganjima u modernizaciju sektora elektroenergetike i širih energetskih sustava u deset država članica s nižim dohocima[53]. Fond će započeti s radom 2021.

Financijska sredstva iz Fonda za modernizaciju raspoređuju se među državama članicama korisnicama na temelju članka 10.d i Priloga II.b Direktivi o ETS-u. Nadalje, Češka, Hrvatska, Litva, Mađarska, Rumunjska i Slovačka odlučile su se za prijenos više emisijskih jedinica u svoj udio u Fondu za modernizaciju. Zahvaljujući tomu u fondu se na raspolaganju nalazi više od 650 milijuna emisijskih jedinica.

Direktivom o ETS-u definirana su prioritetna područja za ulaganja, što se konkretnije odnosi na proizvodnju i upotrebu električne energije iz obnovljivih izvora, poboljšanje energetske učinkovitosti (osim postrojenja na fosilna goriva), skladištenje energije, modernizaciju energetskih mreža i pravednu tranziciju u regijama ovisnima o ugljiku. Najmanje 70 % sredstava Fonda za modernizaciju mora biti potrošeno na prioritetna ulaganja. Ulaganja u neprioritetna područja bila bi predmet detaljnije procjene Europske investicijske banke (EIB) i glasanja investicijskog odbora sastavljenog od država članica, EIB-a i Komisije.

Komisija je u srpnju 2020. donijela provedbeni akt[54] o radu Fonda za modernizaciju. Njime je uspostavljen jednostavan postupak prema kojem su države članice korisnice odgovorne za odabir, financiranje i izvješćivanje o ulaganjima te se moraju pridržavati važećih pravila o državnim potporama. Komisija će nakon procjene EIB-a biti odgovorna za odluke o isplati.

[53] Bugarska, Češka, Estonija, Hrvatska, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Rumunjska i Slovačka.
[54] Provedbena uredba Komisije (EU) 2020/1001, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A32020R1001

3.1.2.7. Kompenzacija za neizravne troškove ugljika

Uz besplatnu dodjelu usklađenu na razini EU-a za pokrivanje izravnih troškova ugljika, države članice EU-a mogu dodijeliti državnu potporu nekim industrijama koje su veliki potrošači električne energije za nadoknadu neizravnih troškova ugljika, odnosno troškova koji nastaju povećanjem cijena električne energije zbog toga što proizvođači električne energije prebacuju troškove kupnje emisijskih jedinica na potrošače.

Kako bi se smanjila narušavanja tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu, povećala transparentnost i očuvao cilj ETS-a EU-a u pogledu postizanja isplative dekarbonizacije, Komisija je donijela Smjernice za državne potpore u okviru ETS-a EU-a*, koje vrijede do kraja 2020. U Smjernicama se, među ostalim, utvrđuju prihvatljivi sektori i maksimalni iznosi kompenzacije za neizravne troškove ugljika.

S obzirom na skori istek trenutačnih Smjernica, Komisija je revidirala Smjernice za državne potpore u okviru ETS-a EU-a za razdoblje 2021.–2030. Nove Smjernice za državne potpore** donesene su 21. rujna 2020. (vidjeti i Dodatak 6. Prilogu).

* Smjernice o određenim mjerama državne potpore u kontekstu trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova nakon 2012., SL C 158, 5.6.2012., str. 4.

** Smjernice o određenim mjerama državne potpore u okviru sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova nakon 2012., SL C 317, 25.9.2020., str. 5.–19.

Komisija je dosad odobrila 14[55] programa državnih potpora kompenzacije za neizravne troškove ugljika u 13 država članica. Komisija je u kolovozu 2019. odobrila novi program za Poljsku[56]. Očekuje se da će Poljska 2020. početi nadoknađivati neizravne troškove nastale 2019. Isto vrijedi i za rumunjski program, koji je Komisija odobrila u svibnju 2020.[57] Nekoliko je drugih država članica navelo da namjerava početi nadoknađivati neizravne troškove.

Direktivom o ETS-u EU-a utvrđuje se da bi u roku od tri mjeseca od kraja svake godine države članice s uspostavljenim programom kompenzacija za neizravne troškove trebale u lako dostupnom obliku objaviti ukupan iznos kompenzacija dodijeljenih po sektorima i podsektorima.

U tablici 6. prikazan je sažetak podataka koje su objavile države članice za kompenzaciju isplaćenu 2019. Budući da Poljska i Rumunjska nisu nadoknadile neizravne troškove nastale 2018., nisu prikazane u tablici.

[55] Osim toga, donesene su izmjene programa Francuske i Španjolske.
[56] https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_53850
[57] https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_56403

Tablica 6.: Kompenzacija za neizravne troškove ugljika isplaćena 2019.

Zemlja	Trajanje programa	Kompenzacija isplaćena 2019. za neizravne troškove nastale 2018. (u milijunima EUR)	Broj korisnika (postrojenja)	Prihod od prodaje na dražbi 2018. (u milijunima EUR)[58]	Postotak prihoda od prodaje na dražbi potrošen na kompenzaciju za neizravne troškove
Ujedinjena Kraljevina[59]	2013.–2020.	22	60	1 607	3,7 %
Njemačka	2013.–2020.	219	898	2 565	8,5 %
Belgija (Flandrija)	2013.–2020.	35,9	107	379	11,4 %
Belgija (Valonija)	2017.–2020.	7,5	29		
Nizozemska	2013.–2020.	40,3	92	501	8,0 %
Grčka	2013.–2020.	16,8	50	519	3,2 %
Litva	2014.–2020.	0,3	1	80	0,3 %
Slovačka	2014.–2020.	6	8	229	2,6 %
Francuska	2015.–2020.	102,1	286	818	12,4 %
Finska	2016.–2020.	29,1	61	250	11,6 %
Španjolska	2013.–2015.	172,2	183	1 291	13,3 %
Luksemburg	2018.–2020.	4,2	4	18	23,2 %

Izvor: Podnesci zemalja GU-u za klimatsku politiku

Navedenih deset država članica EU-a i Ujedinjena Kraljevina isplatilo je 2019. kompenzacije za neizravne troškove nastale 2018. koje su ukupno iznosile oko 656 milijuna EUR. To je gotovo 200 milijuna više od iznosa isplaćenog 2018. Velik porast u odnosu na prethodnu godinu može se objasniti, s jedne strane, znatnim povećanjem proračuna Španjolske (sa 6 milijuna EUR 2018. na 172 milijuna EUR 2019.), a s druge strane blagim rastom cijene ugljika upotrijebljene za izračun kompenzacije. Stalan rast cijene ugljika iz 2018. još se ne odražava u potpunosti na iznose isplaćene u 2019. zbog činjenice da je Smjernicama propisana upotreba terminske cijene u godini x – 1.

Jednom od odredbi o transparentnosti iz revidirane Direktive o ETS-u EU-a određeno je da države članice koje su u bilo kojoj godini na kompenzaciju za neizravne troškove potrošile više od 25 % prihoda ostvarenih prodajom emisijskih jedinica na dražbi moraju objaviti izvješće u kojem se navode razlozi za premašivanje tog iznosa. Činjenica da su 2018. prihodi od dražbi bili znatno veći nego prethodnih godina, u kombinaciji s činjenicom da kompenzacija još nije porasla tako brzo s obzirom na obvezu upotrebe cijene iz prethodne godine, znači da ni u jednoj državi članici nije dosegnut prag od 25 %. U prosjeku su države članice potrošile 7,9 % svojih prihoda od dražbi na kompenzaciju za neizravne troškove.

[58] Isključeni su prihodi s dražbi emisijskih jedinica za zrakoplovstvo.

[59] Vrijednosti za Ujedinjenu Kraljevinu prikazane u tablici iste su kao i u prošlogodišnjem izvješću. To je zbog usporedivosti s drugim zemljama koje provode programe kompenzacija za neizravne troškove ugljika. Ujedinjena Kraljevina svoje podatke objavljuje brže od ostalih zemalja pa su podaci za 2020. već dostupni na sljedećoj adresi: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/903187/indirect-cost-compensation-uk-2019.pdf.

Države članice pozivaju se da sljedećih godina pomno prate ovu stavku rashoda u svojim proračunima.

3.1.3. Međunarodne jedinice

Sudionici ETS-a EU-a i dalje mogu svoje obveze iz ETS-a EU-a do kraja ciklusa usklađenosti 2020.* ispuniti upotrebom međunarodnih jedinica iz mehanizma čistog razvoja (CDM) i zajedničke provedbe (JI) u okviru Kyotskog protokola, ali to podliježe kvalitativnim i kvantitativnim ograničenjima. Te su jedinice financijski instrumenti koji predstavljaju tonu CO_2 uklonjenog ili smanjenog iz atmosfere u okviru projekta za smanjenje emisija. Međunarodne jedinice ne predaju se izravno, već se mogu bilo kad u kalendarskoj godini zamijeniti za emisijske jedinice.

U skladu s odredbama Direktive o ETS-u EU-a, međunarodne se jedinice u razdoblju 2021.–2030. više ne mogu upotrijebiti za usklađivanje s ETS-om EU-a.

* Iz projekata mehanizma čistoga razvoja i zajedničke provedbe u okviru Kyotskog protokola stvaraju se jedinice za ugljik: jedinice ovjerenog smanjenja emisija (CER) odnosno jedinice smanjenja emisija (ERU).

Iako točna količina međunarodnih jedinica obuhvaćenih pravima korištenja tijekom druge i treće faze (2008.–2020.) djelomično ovisi o količini verificiranih emisija u budućnosti, tržišni analitičari procjenjuju da će iznositi približno 1,6 milijardi jedinica. Do kraja lipnja 2020. ukupno je iskorišteno ili razmijenjeno oko 1,54 milijarde međunarodnih jedinica, što je više od 96% procijenjenog dopuštenog maksimuma. Samo 2019. razmijenjeno je oko 17,3 milijuna jedinica.

Potpuni pregled razmjene međunarodnih jedinica nalazi se u Dodatku 3. Prilogu.

3.2. Potražnja: emisijske jedinice povučene iz optjecaja

Prema podacima iz Registra Unije emisije iz stacionarnih postrojenja koja sudjeluju u ETS-u EU-a 2019. su se znatno smanjile za 9,1 % u odnosu na 2018. Kao što se vidi iz tablice 7., za smanjenje su najvećim dijelom zaslužni pomaci ostvareni u sektorima proizvodnje električne i toplinske energije, u kojima je došlo do smanjenja emisija od oko 15 % u odnosu na 2018., što je odraz istiskivanja ugljena u korist energije iz obnovljivih izvora te proizvodnje energije u plinskim elektranama. Zabilježeno je smanjenje emisija iz industrijskih djelatnosti od gotovo 2 %, što je njihovo najveće smanjenje dosad u trećoj fazi. Općenito, od početka treće faze 2013., zabilježeno je smanjenje emisija u okviru ETS-a iz stacionarnih postrojenja od 19,8 %.

Tablica 7.: Verificirane emisije iz stacionarnih postrojenje (u milijunima tona ekvivalenta CO_2)[60]

Godina	**2011.**	**2012.**	**2013.**	**2014.**	**2015.**	**2016.**	**2017.**	**2018.**	**2019.**
Ukupne verificirane emisije	1 904	1 867	1 908	1 814	1 803	1 750	1 755	1 682	1 530
Promjena u odnosu na godinu x – 1		–2,0 %	2,2 %	–4,9 %	–0,6 %	–2,9 %	0,2 %	–4,1 %	–9,1 %
Verificirane emisije iz proizvodnje električne i toplinske energije	1 206	1 201	1 138	1 049	1 043	1 001	996	930	792
Promjena u odnosu na godinu x – 1		–0,5 %	–5,2 %	–7,8 %	–0,5 %	–4,1 %	–0,5 %	–6,6 %	–14,9 %
Verificirane emisije iz industrijskih postrojenja	698	666	770	765	760	750	759	753	738
Promjena u odnosu na godinu x – 1		–4,6 %	15,6 %	–0,7 %	–0,7 %	–1,3 %	1,3 %	–0,8 %	–1,9 %

[60] Vrijednosti za 27 država članica EU-a, Ujedinjenu Kraljevinu i države EGP-a. Podjela na proizvodnju električne i toplinske energije i industrijsku djelatnost u tablici 7. temelji se na klasifikaciji NACE iz podneska država članica za 2020. o njihovim nacionalnim provedbenim mjerama u skladu s člankom 11. Direktive 2003/87/EZ.

Stopa rasta realnog BDP-a u 27 država članica EU-a i Ujedinjenoj Kraljevini	1,8 %	–0,4 %	0,3 %	1,7 %	2,4 %	2,0 %	2,6 %	2,0 %	1,5 %

Izvor: EUTL, podaci o BDP-u prema Eurostatu (šifra tablice: tec00115, pristupljeno u srpnju 2020.). Verificirane emisije iz zrakoplovstva navedene su zasebno u poglavlju 4.

Raspodjela verificiranih emisija ETS-a koje nisu CO_2 iz postrojenja, prema vrsti stakleničkog plina (N_2O i perfluorougljici), navedena je u tablici 4.1. Dodatka 4. Prilogu.

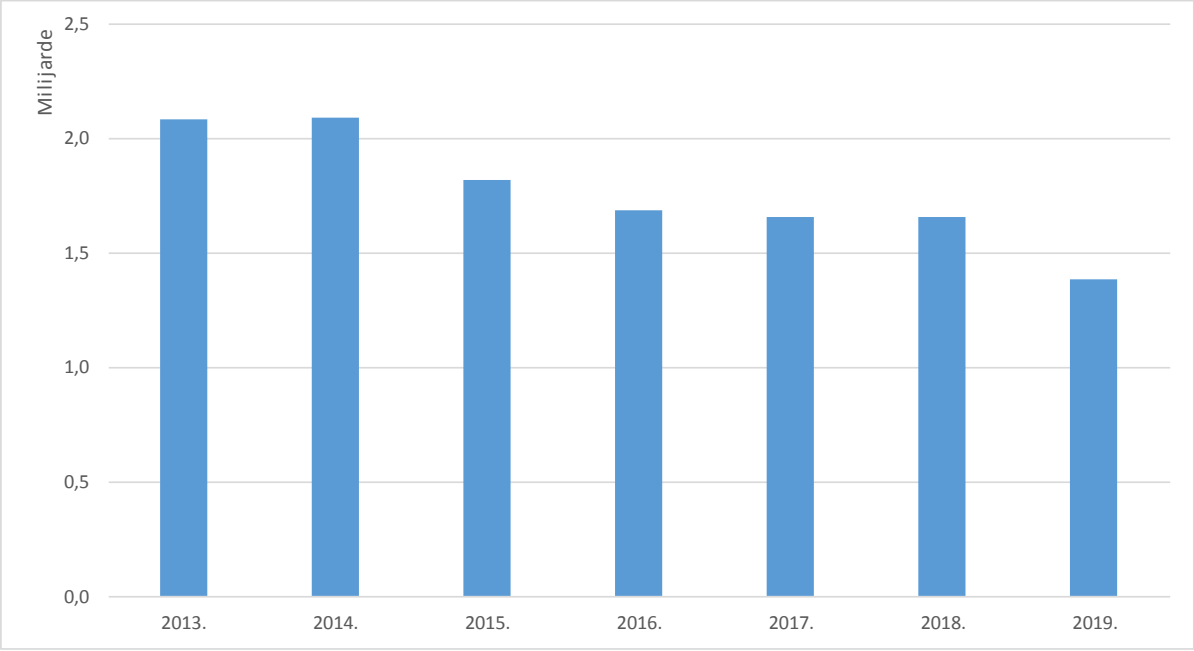
Broj dobrovoljno poništenih emisijskih jedinica 2019. je iznosio 33 498. Do lipnja 2020. zabilježeno je dobrovoljno poništavanje ukupno 372 840 emisijskih jedinica. Većinu poništavanja od 2013. do lipnja 2020. izvršili su vlasnici računa u registrima Ujedinjene Kraljevine, Njemačke, Švedske, Norveške i Nizozemske.

3.3. Ravnoteža ponude i potražnje

U 2013., na početku treće faze, u ETS-u EU-a vladala je velika strukturna neravnoteža između ponude i potražnje emisijskih jedinica; riječ je o 2,1 milijardi emisijskih jedinica. Da bi se otklonila strukturna neravnoteža, 2015. je uspostavljena rezerva za stabilnost tržišta (MSR) kako bi se postigla veća fleksibilnost ponude emisijskih jedinica na dražbama. Rezerva za stabilnost tržišta operativna je od 2019.

U 2018. višak emisijskih jedinica iznosio je 1,65 milijardi, a 2019. bio je znatno manji – 1,385 milijardi emisijskih jedinica. Na slici 5. prikazan je razvoj viška na europskom tržištu ugljika do kraja 2019.

Slika 5.: Razvoj viška na europskom tržištu ugljika u razdoblju 2013.–2019.

Izvor: GU ZA KLIMATSKU POLITIKU

U kontekstu revizije ETS-a EU-a[61] uvedene su važne promjene u funkcioniranju MSR-a, kako je navedeno u okviru s tekstom u nastavku.

Ključan element za funkcioniranje MSR-a je ukupan broj emisijskih jedinica u optjecaju (TNAC). Ako je vrijednost ukupnog broja emisijskih jedinica u optjecaju iznad utvrđenog gornjeg praga (833 milijuna emisijskih jedinica), emisijske se jedinice prenose u rezervu, a ako je taj broj ispod utvrđenog donjeg praga (manje od 400 milijuna emisijskih jedinica), emisijske jedinice oslobađaju se iz rezerve*. Stoga se emisijske jedinice dodaju u MSR ili oslobađaju iz njega ako emisijske jedinice u optjecaju nisu u utvrđenom rasponu. U rezervu će se dodati i zamrznute i tzv. nedodijeljene** emisijske jedinice. Od 2023. emisijske jedinice u MSR-u koje premašuju količinu za prodaju na dražbi iz prethodne godine više neće vrijediti.

Ukupan broj emisijskih jedinica u optjecaju relevantan za utvrđivanje unosa u rezervu za stabilnost tržišta i oslobađanja iz nje izračunava se primjenom sljedeće jednadžbe:

TNAC = ponuda – (potražnja + emisijske jedinice u MSR-u)

Sastavnice ponude i potražnje upotrijebljene u jednadžbi opisuju se u komunikaciji Komisije o TNAC-u, koja se objavljuje svake godine do 15. svibnja.***

* Ili ako su donesene mjere u skladu s člankom 29.a Direktive o ETS-u EU-a.

** Nedodijeljene emisijske jedinice su jedinice koje nisu dodijeljene u skladu s člankom 10.a stavkom 7. Direktive o ETS-u EU-a, tj. jedinice preostale u rezervi za nove sudionike i nastale primjenom članka 10.a stavaka 19. i 20., tj. jedinice predviđene za besplatno dodjeljivanje postrojenjima, ali koje nisu dodijeljene zbog (djelomičnog) prestanka rada ili znatnih smanjenja kapaciteta. U rezervu za stabilnost tržišta u skladu s člankom 1. stavkom 3. Odluke (EU) 2015/1814 nije predviđeno uključivanje *de facto* „nedodijeljenih" emisijskih jedinica nastalih primjenom relevantnog faktora istjecanja ugljika na sektore koji trenutačno nisu na popisu sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika ni emisijskih jedinica koje nisu dodijeljene u skladu s člankom 10.c Direktive o ETS-u EU-a. Takve emisijske jedinice stoga nisu obuhvaćene (vidjeti str. 225. Procjene učinka (SWD(2015) 135 final) priložene prijedlogu revizije Direktive o ETS-u EU-a iz 2015.).

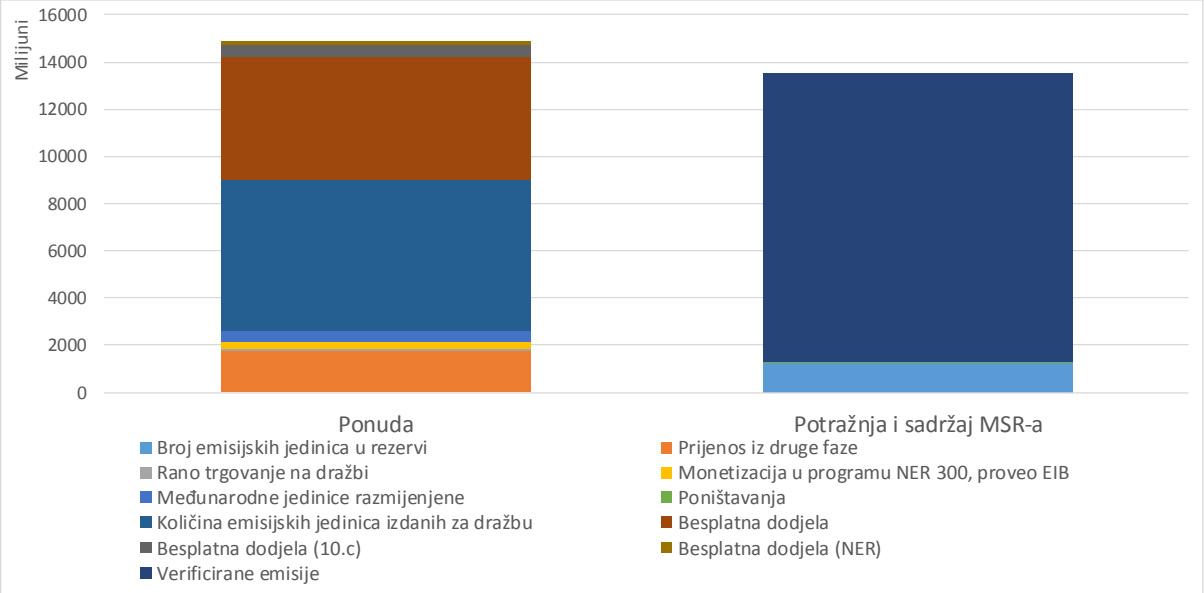
*** Vidjeti najnoviju komunikaciju o TNAC-u objavljenu u svibnju 2020.: C(2020) 2835 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2020_2835_en.pdf.

Izvješće o tržištu ugljika omogućuje konsolidiranje iznosa ponude i potražnje koji se objavljuju prema vremenskom rasporedu obveza izvješćivanja propisanih Direktivom o ETS-u EU-a i njezinim provedbenim odredbama.

Na slici 6. prikazan je sastav ponude i potražnje 2019. Relevantni podaci objavljeni su i u okviru četvrte komunikacije o ukupnom broju emisijskih jedinica u optjecaju (TNAC) za potrebe MSR-a[62].

[61] Direktiva (EU) 2018/410 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2018. o izmjeni Direktive 2003/87/EZ radi poboljšanja troškovno učinkovitih smanjenja emisija i ulaganja za niske emisije ugljika te Odluke (EU) 2015/1814 (SL L 76, 19. ožujka 2018., str. 3.); dostupna na sljedećoj poveznici: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0410&qid=1605115749897.

Slika 6.: Sastav kumulativnih razina ponude i potražnje (u milijunima emisijskih jedinica) do kraja 2019.

Izvor: GU za klimatsku politiku

Kao pripremu za početak operativnog razdoblja MSR-a 2019. Komisija od sredine svibnja 2017.[63] redovno objavljuje ukupni broj emisijskih jedinica u optjecaju za prethodnu godinu. Ukupan broj emisijskih jedinica u optjecaju četvrti je put objavljen u svibnju 2020., a iznosio je 1 385 496 166 emisijskih jedinica[64]. Na temelju objave 2020. i dalje će se emisijske jedinice stavljati u rezervu za stabilnost tržišta, čime će se smanjiti količina emisijskih jedinica za prodaju na dražbi 2020. i 2021.

Stoga su se na temelju ukupnog broja emisijskih jedinica u optjecaju 2019. i 2020. i revidiranog zakonodavstva količine za prodaju na dražbi 2020. smanjile za približno 375 milijuna emisijskih jedinica (odnosno gotovo 35 %). Količina za prodaju na dražbi na odgovarajući će se način smanjiti i 2021. U Dodatku 7. navedeni su podaci o doprinosima država članica rezervi za stabilnost tržišta za cijelu 2020.

Komisija će 2021. provesti prvo preispitivanje rezerve za stabilnost tržišta. Odluka o MSR-u uključuje zahtjev da se preispitivanje izvrši tri godine nakon početka njegova djelovanja (tj. krajem 2021.). Preispitivanje će se provesti u širem kontekstu revizije ETS-a EU-a, koja je

[62] C(2020) 2835 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2020_2835_en.pdf
[63] C(2017) 3228 final; https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2017_3228_en.pdf
[64] C(2020) 2835 final; https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2020_2835_en.pdf

planirana za lipanj 2021., s obzirom na povećanje ciljne vrijednosti smanjenja emisija za EU do 2030. Komisija će preispitati MSR na temelju analize urednog funkcioniranja europskog tržišta ugljika, posebno vodeći računa o postotku za unos u MSR, numeričkoj vrijednosti praga i broju emisijskih jedinica koje treba osloboditi iz rezerve, uzimajući u obzir i utjecaj rezerve na rast, radna mjesta, industrijsku konkurentnost EU-a i rizik od istjecanja ugljika.

4. ZRAKOPLOVSTVO

Zrakoplovni sektor uključen je u ETS EU-a od 2012. Izvornim su zakonodavstvom bili obuhvaćeni svi letovi prema Europskom gospodarskom prostoru (EGP) i iz njega. Međutim, EU je privremeno ograničio obveze na letove svih državljanstava zračnih prijevoznika unutar EGP-a kako bi pružio potporu razvoju globalne mjere Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva (ICAO) za smanjenje emisija iz zrakoplovstva.

U listopadu 2016. skupština ICAO-a prihvatila je Rezoluciju o uvođenju sustava za neutralizaciju i smanjenje emisija ugljika za međunarodno zrakoplovstvo (CORSIA), koja se treba početi primjenjivati od 2021. CORSIA je sustav za neutralizaciju emisija ugljika s ciljem stabilizacije neto emisija iz međunarodnog zračnog prometa na razine iz 2020. kupnjom i poništavanjem međunarodnih jedinica. S obzirom na to, Direktiva o ETS-u EU-a izmijenjena je 2017. kako bi se područje primjene za zrakoplovstvo unutar Europskog gospodarskog prostora produljilo do 2023.

ETS EU-a za zrakoplovstvo obuhvaća letove na rutama između aerodroma smještenih u Europskom gospodarskom prostoru (EGP) i osigurava jednako postupanje prema zračnim prijevoznicima na zračnim rutama. Direktivom o ETS-u EU-a predviđeno je da će Europska komisija izvješćivati Europski parlament i Vijeće o načinima uključivanja CORSIA-e u pravo EU-a tako da se Direktiva revidira. Ako se aktivno ne revidira, odstupanje u vezi s geografskim opsegom ETS-a EU-a istječe krajem 2023., nakon čega će se opet odnositi na sve letove koji polaze iz EGP-a (te, osim u slučaju izuzeća, koji pristižu u njega).

Emisijske jedinice izdane 2019. bile su u skladu područjem primjene unutar EGP-a. Besplatno je dodijeljeno nešto više od 32,4 milijuna emisijskih jedinica. Tim brojem obuhvaćena je besplatna dodjela (nešto više od 31,3 milijuna emisijskih jedinica) te gotovo 1,1 milijun besplatnih emisijskih jedinica dodijeljenih iz posebne rezerve za nove sudionike i brzorastuće operatere. Dodjele emisijskih jedinica iz te rezerve udvostručene su u razdoblju 2017.–2020. jer se odnose na ukupno razdoblje 2013.–2020. Na dražbi je 2019. prodano približno 5,5 milijuna emisijskih jedinica. Kad je riječ o pomacima u pogledu emisija iz zrakoplovstva, 2019. su verificirane emisije sporije rasle (za 1 % u odnosu na 2018.), dosegnuvši razinu od 68,2 milijuna tona CO_2.

U tablici 8. sažeto su prikazane verificirane emisije, besplatna dodjela i količine za prodaju na dražbi za zrakoplovni sektor od početka treće faze.

Tablica 8.: Verificirane emisije i dodjela zrakoplovnom sektoru (u milijunima)

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Verificirane emisije (u milijunima tona ekvivalenta CO_2)	53,5	54,8	57,1	61,5	64,4	67,5	68,2	
Promjena verificiranih emisija u odnosu na godinu x – 1		2,5 %	4,1 %	7,7 %	4,8 %	4,8 %	1 %	
Besplatna dodjela (27 država članica EU-a + Ujedinjena Kraljevina + države EGP-a)[65]	32,4	32,4	32,1	32,0	33,1	31,3	31,3[66]	31,2
Besplatna dodjela iz posebne rezerve za nove sudionike i brzorastuće operatere	0	0	0	0	1,1	1,1	1,1	0,9
Količine emisijskih jedinica prodanih na dražbama	0	9,3	16,4	6,0	4,7	5,6	5,5	3,4[67]

Izvori: EUTL, GU za klimatsku politiku, EEX

Količine emisijskih jedinica za zrakoplovstvo koje su prodane na dražbi u razdoblju 2013.–2015. odraz su odluke suzakonodavaca iz 2013. o „zaustavljanju sata"[68] i ograničavanju

[65] Kod ovih vrijednosti nisu uzeta u obzir sva zatvaranja operatera zrakoplova i besplatne emisijske jedinice iz posebne rezerve.

[66] Kad bi se uzele u obzir vrijednosti koje nisu prijavljene zbog zatvaranja, stvarna dodjela za 2019. bila bi za 1,4 milijuna manja od navedenog iznosa. Dodjela za Ujedinjenu Kraljevinu (4,31 milijun emisijskih jedinica od ukupne količine za 2019.), koja je obustavljena 2019. zbog mjera zaštite okolišnog integriteta ETS-a EU-a koje je donijela Komisija, nastavljena je 2020.

[67] Do kraja lipnja 2020.

[68] Odluka br. 377/2013/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. travnja 2013. o privremenom odstupanju od Direktive 2003/87/EZ o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Zajednice, tekst značajan za EGP, SL L 113, 25.4.2013., str. 1.

klimatskih obveza samo na letove unutar EGP-a. Usklađivanje za zrakoplovni sektor odgođeno je za 2012. i 2013. Stoga su se odgođene količine emisijskih jedinica iz 2012. prodavale na dražbi 2014., a u razdoblju od siječnja do travnja 2015. ispunjavali su se zahtjevi za emisije iz zrakoplovstva iz 2013. i 2014.

Uključivanje zrakoplovnog sektora u ETS EU-a imalo je velik utjecaj na okolišnu učinkovitost sustava u cjelini. Operateri zrakoplova u trećoj su fazi, do 2019., predali 296 milijuna emisijskih jedinica za zrakoplovstvo i 127 milijuna općih emisijskih jedinica, pri čemu druga vrijednost predstavlja doprinos zrakoplovnog sektora ukupnoj strogosti ETS-a EU-a.

ICAO je u lipnju 2018. donio standarde i preporučene prakse CORSIA-e[69], kojima je, u kombinaciji s provedbenim elementima, razrađeno funkcioniranje programa. Podupirući formalno donošenje standarda i preporučenih praksi ICAO-a, EU i njegove države članice slijedili su postupke ICAO-a za obavješćivanje o mogućim razlikama između relevantnog zakonodavstva EU-a i CORSIA-e[70]. ICAO još uvijek nije objavio razlike u odnosu na druge države.

Znatan utjecaj koji je COVID-19 imao na međunarodno zrakoplovstvo odrazio se i na CORSIA-u. Očekuje se da će se emisije iz zrakoplovstva za 2020. smanjiti te će iznositi manje od 40 % vrijednosti razina iz 2019. U kontekstu navedenog utjecaja globalna je zrakoplovna industrija uz podršku brojnih zemalja sudionica ICAO-a uspješno zatražila promjenu osnovne vrijednosti CORSIA-e s početnog prosjeka emisija u razdoblju 2019.–2020. na prosjek 2019. samo za pilot-fazu CORSIA-e. Time su buduće obveze nadoknađivanja za zračne prijevoznike znatno smanjene ili uklonjene u odnosu na prvotno predviđenu osnovnu vrijednost. U narednim godinama donijet će se odluka hoće li se osnovna vrijednost koja se temelji samo na 2019. produljiti i nakon 2023. godine.

U sklopu šireg paketa zakonodavstva u okviru europskog zelenog plana i na temelju Direktive o ETS-u EU-a kako je izmijenjena 2017.[71], Komisija trenutačno priprema prijedlog za izmjenu ETS-a EU-a za zrakoplovstvo do lipnja 2021. Svrha prijedloga bit će dvojaka. Njime će se smanjiti udio emisijskih jedinica koje se besplatno dodjeljuju operaterima zrakoplova, s ciljem dodatnog smanjenja emisija stakleničkih plinova. Uključivat će i odredbe o provedbi CORSIA-e u okviru prava EU-a na način koji je u skladu s klimatskim ciljevima EU-a do 2030.[72]. U već dogovorenim revizijama ETS-a EU-a predviđeno je proširenje linearnog faktora smanjenja od 2,2 % na zrakoplovnu kvotu od četvrte faze ETS-a EU-a, s početkom 2021.

[69] https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Pages/SARPs-Annex-16-Volume-IV.aspx
[70] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32018D2027
[71] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32017R2392&qid=1605127497985
[72] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12494-Revision-of-the-EU-Emission-Trading-System-Directive-concerning-aviation-

5. NADZOR TRŽIŠTA

Na temelju revidirane Direktive o tržištu financijskih instrumenata* (MiFID2) dodjele emisijskih jedinica uvrštene su u financijske instrumente od 3. siječnja 2018. To znači da se pravila primjenjiva na tradicionalna financijska tržišta (ona koja obuhvaćaju trgovanje financijskim izvedenicama na temelju ugljika na najvažnijim platformama ili na neslužbenom tržištu) primjenjuju i na promptni segment sekundarnog tržišta ugljika (transakcije emisijskih jedinica za izravno puštanje na sekundarno tržište). Time je taj segment izjednačen s tržištem izvedenica u pogledu transparentnosti, zaštite ulagača i cjelovitosti. Nadzor na primarnom tržištu i dalje je uređen Uredbom o dražbama, osim za pitanja zlouporabe tržišta.

Na temelju upućivanja na definicije financijskih instrumenata iz Direktive MiFID2 primjenjuje se i drugo zakonodavstvo o financijskim tržištima. To posebno vrijedi za Uredbu o zlouporabi tržišta (MAR)**, kojom se obuhvaćaju transakcije i postupanje u vezi s emisijskim jedinicama na primarnom i sekundarnom tržištu. Na sličan će način upućivanje na Direktivu MiFID2 u Direktivi o sprečavanju pranja novca*** podrazumijevati nužnu primjenu dubinske analize stranaka koju za svoje klijente na sekundarnom promptnom tržištu emisijskih jedinica provode trgovci ugljika licencirani prema Direktivi MiFID. ****

* Direktiva 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92/EZ i Direktive 2011/61/EU.

** Uredba (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o zlouporabi tržišta (Uredba o zlouporabi tržišta) te stavljanju izvan snage Direktive 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i direktiva Komisije 2003/124/EZ, 2003/125/EZ i 2004/72/EZ.

*** Direktiva (EU) 2015/849 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma, o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i Direktive Komisije 2006/70/EZ.

**** Provjere dubinske analize već su obvezne na primarnom tržištu i na sekundarnom tržištu izvedenica emisijskih jedinica.

U 2019. broj sudionika koji ispunjavaju uvjete za nadmetanje na dražbama na zajedničkoj dražbovnoj platformi nastavio se povećavati. Počevši s 80 sudionika u siječnju do kraja godine, u prosincu 2019., bilo je 86 ponuditelja koji su imali pravo sudjelovanja. Operateri su i dalje bili najdominantnija kategorija sudionika koji ispunjavaju uvjete za nadmetanje na dražbama (oko 70 %), nakon čega slijede investicijske kuće i kreditne institucije (oko 20 %) te osobe izuzete od zahtjevâ MiFID-a (10 %)[73].

[73] Svi su podaci preuzeti iz mjesečnih izvješća zajedničkih dražbovnih platformi (CAP2) dostavljenih Komisiji.

Na temelju postojećih pravila o zlouporabi tržišta nacionalna nadležna tijela[74] odgovorna su za praćenje tržišta u pogledu dražbi i sekundarnog tržišta. Na europskoj razini njihove aktivnosti koordinira Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala (ESMA), kao i u slučaju drugih financijskih instrumenata[75].

[74] Detaljnije informacije o aktivnostima nacionalnih nadležnih tijela u praćenju tržišta dostupne su u Izvješću o tržištu ugljika za 2019. (COM(2019) 557 final/2), kojem se može pristupiti na adresi: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52019DC0557R(01)

[75] Popisu nadležnih nacionalnih tijela odgovornih na temelju Uredbe o zlouporabi tržišta može se pristupiti putem internetskih stranica ESMA-e. Popisu europskih financijsko-obavještajnih jedinica koje se bave pitanjima povezanima s pranjem novca i financiranjem terorizma može se pristupiti putem internetskih stranica Europola.

6. PRAĆENJE, IZVJEŠĆIVANJE I VERIFIKACIJA EMISIJA

Zahtjevi ETS-a EU-a za praćenje, izvješćivanje, verifikaciju i akreditaciju usklađeni su u Uredbi o praćenju i izvješćivanju (MRR)* i Uredbi o akreditaciji i verifikaciji (AVR)**.

Sustav praćenja u okviru ETS-a EU-a osmišljen je kao modularni pristup kojim se operaterima omogućuje visoka razina fleksibilnosti radi osiguravanja isplativosti, uz istodobno ostvarivanje visoke pouzdanosti podataka o emisijama koje se prate. U tu svrhu dopušteno je nekoliko metoda praćenja („na temelju izračuna" ili „na temelju mjerenja" te iznimno i „„nadomjesni pristup"""). Za pojedine dijelove postrojenja moguće je kombinirati metode. Kad je riječ o operaterima zrakoplova izvedivi su samo pristupi na temelju izračuna, pri čemu je potrošnja goriva središnji parametar koji je potrebno utvrditi za letove obuhvaćene ETS-om EU-a. Za postrojenja i operatere zrakoplova propisana je obveza posjedovanja plana za praćenje koji je nadležno tijelo odobrilo na temelju Uredbe o praćenju i izvješćivanju. Tako se sprečavaju proizvoljan odabir metoda praćenja i vremenska promjenjivost.

Uredbom o akreditaciji i verifikaciji uveden je usklađen pristup akreditacije verifikatora na razini EU-a za treću fazu i razdoblje nakon nje. Verifikatori moraju od nacionalnog akreditacijskog tijela pribaviti akreditaciju za provođenje verifikacija u skladu s Uredbom o akreditaciji i verifikaciji. Prednost je tog jedinstvenog akreditacijskog sustava uzajamno priznavanje akreditiranih verifikatora u svim zemljama sudionicama, čime se u potpunosti iskorištavaju pogodnosti unutarnjeg tržišta te se pomaže osigurati dostatna opća raspoloživost verifikatora.

* Uredba Komisije (EU) br. 601/2012 od 21. lipnja 2012. o praćenju i izvješćivanju o emisijama stakleničkih plinova u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 181, 12.7.2012., str. 30.

** Uredba Komisije (EU) br. 600/2012 od 21. lipnja 2012. o verifikaciji izvješća o emisijama stakleničkih plinova i izvješća o tonskim kilometrima te o akreditaciji verifikatora u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 181, 12.7.2012., str. 1.

6.1. Opći razvoj

Iskustvo u provedbi Uredbe o praćenju i izvješćivanju i Uredbe o akreditaciji i verifikaciji tijekom treće faze ETS-a pokazalo je da je potrebno dodatno poboljšati, pojasniti i pojednostavniti pravila u cilju daljnjeg poticanja usklađivanja, smanjenja administrativnog opterećenja za operatere i zemlje sudionice te daljnjeg povećanja učinkovitosti sustava.

Uzimajući to u obzir, prvo ažuriranje dviju uredaba radi pripreme za četvrtu fazu ETS-a EU-a te poboljšanja i pojednostavljenja postupaka praćenja, izvješćivanja, verifikacije i akreditacije

provedeno je 2018. Revidirane verzije MRR-a[76] i AVR-a[77] stupile su na snagu 1. siječnja 2019. Rad na drugom ažuriranju započeo je u veljači 2019. Obavljena su savjetovanja sa zemljama sudionicama radi ažuriranja tih dviju uredaba u pogledu nekih ciljanih pitanja koja se nisu mogla riješiti tijekom prvog ažuriranja, kao što je provedba preinake Direktive o energiji iz obnovljivih izvora[78]. Cjelokupni postupak revizije praćenja, izvješćivanja, verifikacije i akreditacije trebao bi se završiti dovoljno prije nego što počne četvrta faza 2021.

Poboljšala se učinkovitost sustava usklađivanja jer je Uredbom o praćenju i izvješćivanju zemljama omogućeno da elektroničko izvješćivanje propišu kao obvezno. Prošle godine ukupno je 17 zemalja sudionica navelo upotrebu elektroničkih predložaka ili posebnih formata datoteka za planove za praćenje, izvješća o emisijama, izvješća o verifikaciji i/ili izvješća o poboljšanju na temelju minimalnih zahtjeva Komisije. Trinaest zemalja sudionica navelo je da upotrebljavaju neku vrstu automatiziranog IT sustava za izvješćivanje u okviru ETS-a EU-a.

6.2. Praćenje u praksi

Prema izvješćima u skladu s člankom 21. podnesenima 2020. većina postrojenja primjenjuje metodologiju na temelju izračuna[79]. Navedeno je da se u samo 155 postrojenja (1,5 %) u 23 zemlje upotrebljavaju sustavi kontinuiranog mjerenja emisija, najčešće u Njemačkoj, Češkoj i Francuskoj. Iako je broj zemalja jednak kao i prošle godine, manje postrojenja primjenjuje taj pristup.

Samo 13 zemalja navelo je primjenu nadomjesnog pristupa u 34 postrojenja koja obuhvaćaju oko 3,0 milijuna tona ekvivalenta CO_2 (u odnosu na 2,6 milijuna tona ekvivalenta CO_2 u 38 postrojenja iz 11 zemalja prethodne godine). Jedno postrojenje u Nizozemskoj odgovorno je za 42 % ukupnih emisija prijavljenih u pogledu nadomjesne metodologije.

Standarde minimalnih razina[80] iz Uredbe o praćenju i izvješćivanju ispunjava velika većina postrojenja. Samo za 90 postrojenja kategorije C (u usporedbi s 97 prošle godine), tj. 11,8 %, navedena su odstupanja u najmanje jednom parametru u odnosu na zahtjev da se za glavne izvore ispuštanja primijene najviše razine. Takva su odstupanja dopuštena samo ako operater dokaže da je najviša razina tehnički neizvediva ili preskupa. Čim ti uvjeti više ne budu vrijedili, operater u skladu s tim mora poboljšati sustav praćenja.

[76] Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/2066 od 19. prosinca 2018. o praćenju i izvješćivanju o emisijama stakleničkih plinova u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i o izmjeni Uredbe Komisije (EU) br. 601/2012, SL L 334, 31.12.2018., str. 1.–93.
[77] Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/2067 od 19. prosinca 2018. o verifikaciji podataka i akreditaciji verifikatora u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 334, 31.12.2018., str. 94.–134.
[78] Direktiva (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora, SL L 328, 21.12.2018., str. 82.–209.
[79] Glavni razlog za to je što metodologija na temelju mjerenja podrazumijeva upotrebu znatnih sredstava i stručnog znanja za neprekidno mjerenje koncentracije relevantnih stakleničkih plinova, kojima mnogi manji operateri ne raspolažu.
[80] Uredbom Komisije (EU) br. 601/2012 propisano je da svi operatori moraju ispuniti zahtjeve u pogledu određenih minimalnih razina; veći izvori emisija moraju ispuniti zahtjeve u pogledu viših razina (u kojima se zahtijevaju pouzdaniji podaci), a na manje se izvore emisija zbog isplativosti primjenjuju manje strogi zahtjevi.

Slično tomu, izvješća 23 zemlje sudionice pokazuju da je dopušteno ukupno 22 % postrojenja kategorije B s nekim oblikom odstupanja od standardnih zahtjeva iz Uredbe o praćenju i izvješćivanju, što je gotovo slično ako se usporedi s 19 % prošle godine i 21 % prethodne godine, čime je dokazana stabilna razina sukladnosti najviših razina.

6.3. Akreditirana verifikacija

Ukupan broj verifikatora nije naveden u izvješćima u skladu s člankom 21. Međutim, Europska organizacija za akreditaciju (EA) pruža središnju poveznicu za relevantna nacionalna akreditacijska tijela i njihove popise akreditiranih verifikatora u okviru ETS-a EU-a[81].

Uzajamno priznavanje verifikatora među zemljama sudionicama uspješno se provodi: 28 zemalja izvijestilo je da najmanje jedan strani verifikator djeluje na njihovu državnom području.

Verifikatori su izrazito dobro usklađeni s Uredbom o akreditaciji i verifikaciji. Ni jedna zemlja nije prijavila suspenziju ili povlačenje akreditacije verifikatora. Za usporedbu, 2018. je bila jedna suspenzija i nijedno povlačenje. Njemačka je za 2019. obavijestila o smanjenju opsega akreditacije za šest verifikatora, a Poljska za jednoga, u usporedbi sa smanjenjem opsega za dva verifikatora u Njemačkoj, jednog u Francuskoj i tri u Poljskoj 2018. Sedam zemalja navelo je da su ove godine primile pritužbe o verifikatorima (tri manje nego prošle godine). Ukupan broj pritužbi (66) manji je za 7 %. Navedeno je da je u trenutku izvješćivanja 71 % zaprimljenih pritužbi riješeno (prošle je godine ta stopa iznosila 93 %). Osam zemalja navelo je da su utvrdile neusklađenosti verifikatora u okviru razmjene informacija između nacionalnih akreditacijskih tijela i nadležnih tijela (u usporedbi s deset prošle godine).

7. PREGLED ADMINISTRATIVNOG UREĐENJA

Zemlje koje sudjeluju u ETS-u EU-a primjenjuju različite pristupe u pogledu nadležnih tijela zaduženih za njegovu provedbu. U nekim je zemljama uključeno nekoliko tijela lokalne uprave, a u drugima je pristup više centraliziran.

Izvješća dostavljena 2020. u skladu s člankom 21. pokazuju da su u svakoj zemlji u provedbu ETS-a EU-a prosječno bila uključena 4 nadležna tijela.[82] Kad je riječ o koordinaciji među tijelima, navedeni su različiti alati, kao što su zakonodavni instrumenti za centralizirano upravljanje planovima za praćenje (u 14 zemalja), obvezujuće upute i smjernice koje središnje nadležno tijelo daje lokalnim tijelima (u 10 zemalja) i redovne radne skupine ili

[81] Popis Europske organizacije za akreditaciju s podacima za kontakt s nacionalnim akreditacijskim tijelima koja akreditiraju verifikatore za ETS EU-a: https://european-accreditation.org/national-accreditation-bodies-having-successfully-undergone-peer-evaluation-by-ea/.

[82] U nekim slučajevima zemlje možda navode više tijela regionalne/lokalne uprave kao jedno nadležno tijelo.

sastanci tijela (u 13 zemalja). Sedam je zemalja navelo da takvi alati nisu uspostavljeni (Cipar, Irska, Island, Italija, Lihtenštajn, Luksemburg i Malta).

Kad je riječ o administrativnim naknadama naplaćenima u vezi s dozvolama i odobravanjem planova za praćenje, 13 je zemalja 2020. izvijestilo da operaterima postrojenja ne naplaćuju nikakve pristojbe (Cipar, Estonija, Grčka, Irska, Latvija, Lihtenštajn, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Njemačka, Slovačka, Švedska), isto kao i prošle godine. Operateri zrakoplova ne plaćaju pristojbe u 15 zemalja (Belgija, Cipar, Češka, Estonija, Grčka, Latvija, Lihtenštajn, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Njemačka, Slovačka, Španjolska, Švedska). Pristojbe se znatno razlikuju s obzirom na zemlju i vrste usluga, a kreću se od 5 EUR do 7 283,17 EUR za odobrenje dozvola i plana za praćenje za postrojenja, a za istu uslugu za zrakoplovstvo pristojbe se kreću od 2,19 EUR do 2 400 EUR.

Sveukupno, administrativna organizacija ETS-a zemalja sudionica u velikoj je mjeri učinkovita. Potrebno je i dalje jačati i poticati komunikaciju te razmjenu najbolje prakse, među ostalim putem aktivnosti foruma o ispunjavanju obveza ETS-a EU-a i godišnje konferencije o ispunjavanju obveza ETS-a EU-a.

8. USKLAĐENOST I PROVEDBA

Direktivom o ETS-u EU-a predviđena je kazna za prekomjerne emisije od 100 EUR (indeksirano prema inflaciji) za svaku tonu CO_2 koja je ispuštena, a za koju nije pravodobno predana emisijska jedinica, a uključen je i zahtjev da se predaju emisijske jedinice za te emisije. Ostale kazne koje se primjenjuju na kršenja u provedbi ETS-a EU-a utvrđuje predmetna država prema nacionalnim odredbama.

Za ciklus usklađenosti iz 2019., usprkos teškoj ekonomskoj situaciji zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19, razina usklađenosti s ETS-om EU-a ostala je vrlo visoka: većina operatera, na koje se odnosi više od 99 % emisija iz stacionarnih postrojenja, ispunila je svoje zakonske obveze u ožujku i travnju 2020. Postrojenja koja nisu poštovala odredbe najčešće su bila mala. Oko 500 operatera zrakoplova podnijelo je izvješće i ispunilo zahtjeve, uključujući više od 100 komercijalnih operatera zrakoplova koji imaju sjedište izvan EU-a, ali lete unutar EGP-a. Operateri koji nisu ispunjavali zahtjeve u pogledu usklađenosti bili su uglavnom mali operateri ili operateri koji su prestali s radom 2018.

Nadležna tijela i dalje provode različite provjere usklađenosti godišnjih izvješća o emisijama. Na temelju izvješća u skladu s člankom 21. za 2020., sve zemlje sudionice[83] provjeravaju cjelovitost godišnjih izvješća o emisijama iz postrojenja (100 % izvješća, osim Belgija 31 %, Španjolska 94 % i Francuska 95 %), a većina zemalja – sve osim Mađarske, Latvije (obje imaju dva operatera zrakoplova) i Lihtenštajna (bez operatera zrakoplova) – provjerava

[83] Italija nije odgovorila na relevantno pitanje u izvješću za 2020. pa su za tu zemlju korišteni podaci iz prethodne godine kao približna vrijednost.

izvješća operatera zrakoplova. Iz izvješća se nadalje može zaključiti da zemlje u prosjeku provjeravaju oko 83 % izvješća postrojenja u vezi s usklađenosti s planovima praćenja (91 % zrakoplovnih izvješća) i oko 70 % izvješća postrojenja u vezi s podacima o dodjeli. Dvadeset tri zemlje izvijestile su da provode i unakrsne provjere drugih podataka za postrojenja, a 24 zemlje ih provode za operatere zrakoplova.

Nadležna tijela u 12 zemalja izvršila su procjene uz rezervu u vezi s podacima koji nedostaju u slučaju 101 postrojenja (približno 1 % ukupnog broja postrojenja), gotovo dvostruko više nego u prethodne tri godine. Čini se da je porast posljedica većeg broja procjena uz rezervu u Nizozemskoj (51 postrojenje obuhvaćeno u 2019. u odnosu na 11 u 2018.), zbog više primljenih obavijesti o pogreškama u praćenju u odnosu na prethodne godine. Navedena količina predmetnih emisija za 2019. iznosila je 61,0 milijun tona CO_2 (u odnosu na 11,2 milijuna tona CO_2 2018.), odnosno oko 4 % sveukupnih emisija (u odnosu na 0,7 % 2018.). Najčešći razlozi za procjene uz rezervu su bila izvješća o emisijama koja nisu bila u potpunosti u skladu sa zahtjevima Uredbe o praćenju i izvješćivanju te nepostojanje izvješća o emisijama do 31. ožujka.

Procjene uz rezervu u pogledu podataka koji nedostaju za zrakoplovstvo navelo je sedam zemalja u vezi s 33 operatera zrakoplova (5,4 % svih operatera) i 1,6 % emisija iz zrakoplovstva.

Provjere nadležnih tijela i dalje su važne za dopunjavanje rada verifikatora. Sve su zemlje 2019. potvrdile da provode daljnje provjere u slučaju postrojenja. Većina zemalja navela je sličan pristup u pogledu operatera zrakoplova (sve osim Italije, Latvije, Lihtenštajna i Mađarske). Većina zemalja (sve osim Grčke, Italije, Luksemburga i Malte) navele su da su 2019. provele nasumične provjere u postrojenjima, a gotovo polovina zemalja prijavila je nasumične provjere na licu mjesta za zrakoplovstvo (sve osim Bugarske, Cipra, Češke, Estonije, Finske, Francuske, Grčke, Italije, Latvije, Lihtenštajna, Litve, Luksemburga, Mađarske, Malte, Norveške, Portugala, Španjolske i Ujedinjene Kraljevine).

Primjena kazne za prekomjerne emisije 2019. zabilježena je za 25 postrojenja u osam zemalja (Danska 2, Italija 4, Njemačka 1, Poljska 2, Portugal 1, Rumunjska 7, Španjolska 1 i Ujedinjena Kraljevina 7). U zračnom prometu kazne za prekomjerne emisije zabilježene su za 34 zrakoplovnih operatera (Cipar 1, Italija 3, Njemačka 3, Španjolska 4, Portugal 11 i Ujedinjena Kraljevina 12).

Šest zemalja potvrdilo je izdavanje kazni za 2019. (koje nisu kazne za prekomjerne emisije). Nisu prijavljene kazne zatvora, ali zabilježene su izvršene novčane kazne, službene obavijesti i upozorenja ili da ih tek treba izvršiti (npr. zbog pravnih postupaka koji su u tijeku), u ukupnoj financijskoj vrijednosti od 7,8 milijuna EUR (od kojih je 0,15 milijuna EUR za zrakoplovstvo).

Najčešća kršenja zabilježena za 2019. bila su nepodnošenje verificiranih godišnjih izvješća o emisijama do zadanog roka, propusti da se na vrijeme obavijesti o promjenama kapaciteta, razinama aktivnosti i rada postrojenja koje su planirane ili već nastupile te propusti u praćenju u skladu s odobrenim planom praćenja i Uredbom (EU) br. 601/2012.

Kako je navedeno prošle godine, peti krug ocjenjivanja usklađenosti s ETS-om EU-a proveden je 2018. i 2019. s ciljem utvrđivanja problema u usklađenosti s ETS-om EU-a na razini zemalja sudionica te pružanja potpore u poboljšanju provedbe ETS-a EU-a. Ocjenjivanje je dovršeno 2020. i objavljeno je tehničko izvješće o rezultatima[84].

U izvješću se iznosi zaključak da, iako su kvaliteta i učinkovitost odobravanja planova praćenja, pregled godišnjih izvješća o emisijama i izvješća o verifikaciji te inspekcije poboljšani zbog povećane upotrebe predložaka Komisije i informatičkih sustava, kao i zbog ojačanih postupaka nadležnih tijela, neka područja u okviru praćenja, izvješćivanja i verifikacije i dalje uzrokuju probleme s tumačenjem i koristila bi im posebna obuka ili prilagođene smjernice.

Razlike u provedbi država članica uglavnom se mogu naći u pregledu godišnjih izvješća o emisijama i izvješćima o verifikaciji te u praćenju problema utvrđenih tijekom verifikacije, inspekcijskih postupaka i provođenja. Iako se čini da ove razlike nemaju štetan učinak na otpornost sustava praćenja, izvješćivanja i verifikacije, u nekim područjima, kao što su prekogranična razmjena informacija, praćenje preporuka za poboljšanje i inspekcijski postupci, poboljšanja se mogu napraviti na razini EU-a. Preporuke država članica za poboljšanje navedene su u prilagođenim akcijskim planovima.

Kad se počnu primjenjivati revizije propisa, neka područja poboljšanja koja su utvrđena u analizi vjerojatno će se moći razriješiti. Prilagođenim ažuriranjima u smjernicama, predlošcima i slijeđenjem preporuka navedenih u akcijskim planovima država članica provedbu se može još više poboljšati. Posebne preporuke u tom smislu navedene su u tehničkom izvješću i akcijskim planovima država članica.

9. ZAKLJUČCI I IZGLEDI

Emisije stakleničkih plinova iz postrojenja obuhvaćenih ETS-om EU-a zabilježile su 2019. povijesni pad od 9,1 % u odnosu na 2018. To je uglavnom bilo potaknuto smanjenjem od gotovo 15 emisija iz proizvodnje električne i toplinske energije, uz snažan prodor obnovljivih izvora energije, povećanu upotrebu prirodnog plina i smanjenje upotrebe ugljena za približno 19 %. Emisije iz industrije zabilježile su dosad najveće smanjenje u trećoj fazi, od gotovo 2 %. Međutim, verificirane zrakoplovne emisije nastavile su se povećavati, iako za znatno manji iznos nego prethodnih godina (1 % više nego 2018.).

Izmjene zakonodavstva dogovorene proteklih godina za jačanje ETS-a i rješavanje viška emisijskih jedinica i dalje donose pozitivne rezultate. Pokazatelj viška rezerve za stabilnost tržišta objavljen je četvrti put u svibnju 2020. i pokazuje da se višak smanjio na približno 1,39 milijardi emisijskih jedinica. Na temelju viška i revidiranog zakonodavstva o ETS-u EU-a za četvrtu fazu, dražbe su 2020. smanjene za gotovo 40 % (oko 375 milijuna emisijskih jedinica). Na sličan će se način smanjiti i količine za prodaju na dražbi 2021.

[84] https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/monitoring/docs/report_5th_compliance_en.pdf

Unatoč teškoj gospodarskoj situaciji u industriji i zrakoplovstvu zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19, cjenovni signal za ugljik ostao je stabilan od siječnja 2019. do kraja lipnja 2020., uz kratku iznimku u ožujku/travnju. Ukupni prihodi koji su ostvareni ETS-om EU-a na dražbama od 2012. do 30. lipnja 2020. premašili su 57 milijardi EUR, a ukupni prihodi državama članicama veći su od 14 milijardi EUR u 2019. i 7,9 milijardi EUR u prvoj polovini 2020. Veliki dio tih prihoda one upotrebljavaju za djelovanje u području klime.

Štoviše, usprkos iznimnim okolnostima 2020. razina usklađenosti s ETS-om EU-a za 2019. ostala je vrlo visoka: većina operatera, na koje se odnosi više od 99 % emisija iz stacionarnih postrojenja, ispunila je svoje zakonske obveze. I kad je riječ o stacionarnim postrojenjima i operaterima zrakoplova, operateri koji nisu ispoštovali odredbe obično su bili mali. Struktura ETS-a EU-a ostala je čvrsta, a administrativna organizacija u državama članicama pokazala se djelotvornom.

Sljedećih godina, u sklopu šireg paketa zakonodavstva u okviru europskog zelenog plana, ETS bi mogao proći znatne revizije u vezi s područjem primjene i zahtjevima zrakoplovstva kako bi se njime lakše ispunili ambiciozniji ciljevi EU-a u području klime. Godina 2021. bit će prva godina provedbe četvrte faze ETS-a EU-a. U sljedećem izvješću o tržištu ugljika, predviđenom za objavu krajem 2021., dat će se pregled cjelokupne provedbe ETS-a u trećoj fazi. Ujedno će se dati i prvi uvid u rad ETS-a EU-a u četvrtoj fazi.

PRILOG

Dodatak 1.

Tablica 1.1.: Broj besplatnih emisijskih jedinica dodijeljenih za modernizaciju elektroenergetskog sektora[85]

Država članica	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Bugarska	11 009 416	9 779 243	8 259 680	6 593 238	3 812 436	2 471 297	1 948 441
Cipar	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657	575 789
Češka	25 285 353	22 383 398	20 623 005	15 831 329	11 681 994	7 661 840	3 830 905
Estonija	5 135 166	4 401 568	3 667 975	2 934 380	2 055 614	38 939	19 471
Mađarska[86]	7 047 255	nije primjenjivo	nije primjenjivo	nije primjenjivo	nije primjenjivo	nije primjenjivo	nije primjenjivo
Litva	322 449	297 113	269 475	237 230	200 379	158 922	94 432
Poljska[87]	65 992 703	52 920 889	43 594 320	31 621 148	21 752 908	31 942 281	16 912 108
Rumunjska	15 748 011	8 591 461	9 210 797	7 189 961	6 222 255	3 778 439	1 723 016
Ukupno	133 059 430	100 568 867	87 532 554	65 990 706	46 985 124	46 987 375	25 104 162

Izvor: GU za klimatsku politiku

Tablica 1.2.: Maksimalni godišnji broj besplatnih emisijskih jedinica prema odstupanju od trgovanja svim jedinicama na dražbama za proizvodnju električne i toplinske energije

Država članica	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	Ukupno
Bugarska	13 542 000	11 607 428	9 672 857	7 738 286	5 803 714	3 869 143	1 934 571	54 167 999
Cipar	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657	575 789	10 975 978
Češka	26 916 667	23 071 429	19 226 191	15 380 953	11 535 714	7 690 476	3 845 238	107 666 668
Estonija	5 288 827	4 533 280	3 777 733	3 022 187	2 266 640	1 511 093	755 547	21 155 307
Mađarska	7 047 255	0	0	0	0	0	0	7 047 255
Litva	582 373	536 615	486 698	428 460	361 903	287 027	170 552	2 853 628
Poljska	77 816 756	72 258 416	66 700 076	60 030 069	52 248 393	43 355 049	32 238 370	404 647 129
Rumunjska	17 852 479	15 302 125	12 751 771	10 201 417	7 651 063	5 100 708	2 550 354	71 409 917
Ukupno	151 565 434	129 504 488	114 522 628	98 384 792	81 126 965	62 749 153	42 070 421	679 923 881

Izvor: GU za klimatsku politiku

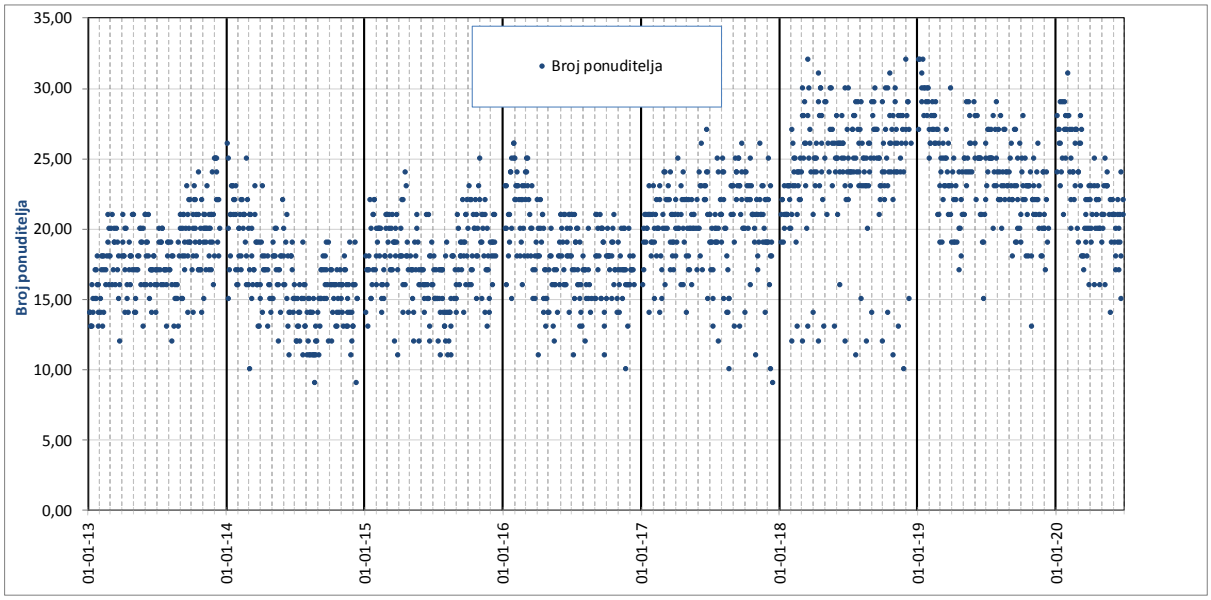
[85] Broj emisijskih jedinica dodijeljenih u skladu s člankom 10.c navedenih u ovoj tablici može uključivati emisijske jedinice koje su izdane s odgodom za prethodne godine. U tom su slučaju odgovarajuće količine po godinama navedene u EUTL-u.
[86] Mađarska je odstupanje iz članka 10.c iskoristila samo 2013.
[87] Konačne vrijednosti dodjele za Poljsku bit će dostupne u izvješću sljedeće godine, dok se ne završe svi zahtjevi za dodjelu.

Tablica 1.3.: Broj neiskorištenih besplatnih emisijskih jedinica prema odstupanju iz članka 10.c koje su bile na dražbi ili se planiraju prodati na dražbi u razdoblju od 2013. do 2021.[88]

Država članica	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Bugarska	5 444 169	1 461 360	920 823	604 908	1 386 372	0	476 621
Cipar	0	0	0	0	0	0	0
Češka	0	90 694	77 741	66 740	54 550	80 295	0
Estonija	0	188 682	134 897	1 767 499	761 088	50 026	0
Litva	259 924	0	456 725	191 229	161 522	128 105	76 120
Poljska	1 196	0	7 491	0	55 800 000	49 520 000	34 501 299[89]
Rumunjska	2 104 468	6 710 664	3 540 974	3 011 456	0	0	827 338
Mađarska	0	0	0	0	0	0	0

Dodatak 2.

Slika 2.1.: Broj ponuditelja na dražbama općih emisijskih jedinica od 2013. do 30. lipnja 2020.

Izvor: EEX

- Broj ponuditelja

[88] Neiskorištene emisijske jedinice iz članka 10.c nisu se prodavale na dražbama 2013. i 2014.
[89] Konačne vrijednosti za Poljsku bit će dostupne u izvješću sljedeće godine, dok se ne završe svi zahtjevi za dodjelu.

Tablica 2.1.: Prihodi ostvareni dražbom emisijskih jedinica država članica i Ujedinjene Kraljevine u razdoblju od 2012. do 30. lipnja 2020. (u milijunima EUR)[90]

	2012.		2013.		2014.		2015.		2016.		2017.		2018.		2019.		2020.	
	Opće (rane dražbe)	Zrakoplovstvo (rane dražbe)	Općenito	Zrakoplovstvo	Općenito	Zrakoplovstvo	Općenito	Zrakoplovstvo	Općenito	Zrakoplovstvo	Općenito	Zrakoplovstvo	Općenito	Zrakoplovstvo	Općenito	Zrakoplovstvo	Općenito	Zrakoplovstvo
Austrija	11,05	0,00	55,75	0,00	52,17	1,18	76,24	2,36	58,81	0,65	78,74	0,69	208,20	2,16	180,94	2,89	82,07	1,50
Belgija	0,00	0,00	114,99	0,00	95,03	2,05	138,96	2,69	107,14	0,74	143,52	0,79	379,00	2,47	353,47	3,30	160,28	1,70
Bugarska	22,14	0,00	52,63	0,00	36,19	0,22	120,91	0,91	85,08	0,25	130,15	0,27	367,34	0,83	439,19	1,11	205,96	0,58
Cipar	1,58	0,00	0,35	0,00	0,43	0,30	0,00	1,42	0,00	0,39	6,15	0,41	24,66	1,30	24,4	1,74	17,03	0,91
Hrvatska	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	86,40	0,49	20,09	0,16	26,97	0,18	70,96	0,55	71,97	0,74	32,52	0,37
Češka	0,00	0,00	0,00	0,00	55,24	0,47	110,30	1,20	117,63	0,33	199,43	0,35	583,33	1,10	628,94	1,46	329,84	0,75
Njemačka	166,18	17,52	791,25	0,00	749,97	0,00	1 093,31	16,87	845,74	4,65	1 141,74	5,07	2 565,34	16,31	3 146,14	17,89	1 149,91	0,00
Danska	1,07	0,00	56,06	0,00	46,93	1,16	68,64	2,71	52,93	0,74	70,93	0,79	187,32	2,48	162,78	3,31	73,56	1,70
Estonija	0,00	0,00	18,07	0,00	7,41	0,04	21,13	0,15	23,57	0,04	39,31	0,05	139,89	0,14	142,65	0,20	65,81	0,08
Grčka	14,84	0,00	147,64	0,00	129,97	1,10	190,17	4,99	146,68	1,37	196,57	1,46	518,96	4,57	503,34	6,11	229,19	3,16
Španjolska	68,53	0,00	346,11	0,00	323,53	6,56	473,20	16,32	364,97	4,48	488,78	4,77	1 291,07	14,97	1 225,22	19,97	555,93	10,31
Finska	13,28	0,00	66,97	0,00	62,68	0,81	91,64	2,13	70,63	0,58	94,64	0,62	249,84	1,96	217,35	2,60	98,33	1,33
Francuska	43,46	0,00	219,25	0,00	205,29	10,05	299,94	12,18	231,34	3,35	309,85	3,55	818,40	11,16	711,64	14,89	322,10	7,69
Mađarska	3,99	0,00	34,59	0,00	56,21	0,29	82,28	0,99	63,43	0,27	84,94	0,29	224,48	0,91	226,8	1,21	102,98	0,62
Irska	0,00	0,00	41,68	0,00	35,11	0,87	51,32	2,15	39,54	0,59	52,93	0,63	140,10	1,97	121,64	2,62	54,97	1,37
Italija	76,50	0,00	385,98	0,00	361,25	5,24	528,00	14,41	407,23	3,96	545,44	4,21	1 440,10	13,22	1 271,35	17,64	576,06	9,11
Litva	3,29	0,00	19,98	0,00	17,28	0,06	28,13	0,29	20,76	0,08	31,43	0,09	80,11	0,25	83,69	0,35	39,49	0,17

[90] Izvor: EEX

Luksembu	0,74	0,00	4,97	0,00	4,52	0,63	6,62	0,22	5,08	0,06	6,81	0,07	18,09	0,20	16,79	0,28	7,74	0,17
Latvija	2,13	0,00	10,79	0,00	10,08	0,14	14,76	0,53	11,36	0,15	15,24	0,15	40,20	0,49	41,92	0,66	18,58	0,33
Malta	0,27	0,00	4,47	0,00	3,81	0,10	5,62	0,57	4,30	0,16	5,78	0,17	15,19	0,52	15,21	0,71	6,97	0,37
Nizozemsk	25,61	0,00	134,24	0,00	125,63	5,47	183,57	3,68	141,59	1,01	189,63	1,07	500,84	3,37	435,64	4,50	197,44	2,33
Poljska	0,00	0,00	244,02	0,00	78,01	0,00	129,84	2,98	135,57	0,58	505,31	0,69	1 209,98	1,59	2 545,94	2,89	1 384,13	4,38
Portugal	10,65	0,00	72,78	0,00	65,82	1,27	96,32	2,89	74,29	0,79	99,50	0,85	262,96	2,65	253,58	3,53	115,37	1,83
Rumunjsk	39,71	0,00	122,74	0,00	97,57	0,32	193,62	1,60	193,56	0,44	260,29	0,47	717,64	1,45	747,87	1,95	369,33	1,00
Švedska	7,07	0,00	35,67	0,00	33,34	1,02	48,79	3,63	37,61	1,00	50,45	1,06	132,98	3,34	124,1	4,43	56,52	2,29
Slovenija	3,51	0,00	17,74	0,00	16,59	0,05	24,28	0,14	18,70	0,04	25,05	0,04	66,19	0,12	65,14	0,16	29,42	0,08
Slovačka	12,19	0,00	61,70	0,00	57,59	0,04	84,31	0,20	64,99	0,06	87,01	0,06	229,74	0,18	244,47	0,24	111,50	0,12
Ujedinjena Kraljevina	75,74	0,00	409,63	0,00	387,42	14,08	567,72	18,54	418,96	5,37	604,02	5,30	1 607,32	0,00	0	0	1 043,32	0,83
UKUPNO	**603,52**	**17,53**	**3 550,73**	**0,00**	**3 115,11**	**53,53**	**4 815,97**	**117,26**	**3 761,57**	**32,28**	**5 490,60**	**34,14**	**14 090,23**	**90,27**	**14 002,17**	**117,37**	**7 436,36**	**55,11**

Tablica 2.2.: Prihodi ostvareni dražbom emisijskih jedinica zemalja članica EGP-a u razdoblju od 2019. do 30. lipnja 2020. (u milijunima EUR)[91]

	2019.		2020.	
	Općenito	**Zrakoplovstvo**	**Općenito**	**Zrakoplovstvo**
Island	23,91	1,86	16,26	1,66
Lihtenštajn	0,52	0	0,47	0,00
Norveška	476,78	18,24	332,17	15,84
UKUPNO	**501,21**	**20,1**	**348,90**	**17,51**

Dodatak 3.

Tablica 3.1.: Sažeti prikaz razmjene međunarodnih jedinica do lipnja 2020.[92]

Razmijenjene međunarodne jedinice do kraja lipnja 2020.	**U milijunima**	**Postotak**	**Razmijenjene međunarodne jedinice do kraja lipnja 2020.**	**U milijunima**	**Postotak**
CER-ovi	**288,86**	**60,06 %**	**ERU-ovi**	**192,07**	**39,94 %**
Kina	213,31	73,85	Ukrajina	147,69	76,89 %
Indija	20,30	7,03	Rusija	32,06	16,69 %
Uzbekistan	10,17	3,52	Poljska	2,82	1,46 %
Brazil	6,00	2,08	Njemačka	1,65	0,85 %
Vijetnam	3,71	1,28	Francuska	1,24	0,64 %
Čile	3,21	1,11	Bugarska	0,50	0,26 %
Meksiko	3,17	1,10	Ostale	6,11	3,21 %
Koreja	2,93	1,01			
Ostale	26,06	9,02			
Ukupno CER-ovi i ERU-ovi	**480,94**	**100 %**			

Izvor: EUTL

Tablica 3.2.: Sažeti prikaz razmjene međunarodnih jedinica do lipnja 2020. prema vrsti postrojenja

Međunarodne jedinice koje su do kraja lipnja 2020. razmijenili:	**CER-ovi u milijunima**	**ERU-ovi u milijunima**
Stacionarna postrojenja	282,54	191,25
Operateri zrakoplova	6,32	0,82

[91] Izvor: EEX

[92] Razmjene Ujedinjene Kraljevine koje su 2019. obustavljene zbog zaštitnih mjera donesenih radi zaštite okolišnog integriteta ETS-a EU-a nastavljene su 2020.

UKUPNO	**288,86**	**192,07**

Izvor: EUTL

Dodatak 4.

Tablica 4.1.: Verificirane emisije ETS-a koje nisu CO_2 iz postrojenja, prema vrsti stakleničkog plina, u razdoblju 2013.–2019. (u milijunima tona)[93]

	2013.	**2014.**	**2015.**	**2016.**	**2017.**	**2018.**	**2019.**
PFC	0,40	0,74	0,58	0,64	0,51	0,64	0,57
N_2O	2,48	5,48	5,31	4,62	4,92	4,108	3,68

Izvor: EUTL

Dodatak 5.

Tablica 5.1.: Odabrane odluke Suda EU-a koje su relevantne za funkcioniranje ETS-a EU-a u razdoblju od srpnja 2019. do lipnja 2020.

Referentni broj predmeta	**Predmetno zakonodavstvo**	**Strane**	**Kontekst predmeta**	**Datum**	**Zaključak Suda**
Predmet C- 189/19	Odluka Komisije 2011/278	Spenner GmbH & Co. KG protiv Bundesrepublik Deutschland	Spenner Gmbh želio je dobiti više besplatnih dodjela za treću fazu ETS-a (2013.–2020.) tvrdeći da mu ih njemačko nadležno tijelo nije dalo dovoljno zbog pogrešnog tumačenja Odluke Komisije 2011/278/EU, posebno članka 9. koji se odnosi na povijesne razine aktivnosti.	14.5.2020.	Sud je presudio da se članak 9. stavak 9. Odluke 2011/278 ne odnosi na značajna povećanja kapaciteta radne instalacije koja su se dogodila prije baznog razdoblja utvrđenog u skladu s člankom 9. stavkom 1. Odluke te da članak 9. stavak 1. Odluke 2011/278 ne obvezuje nadležno tijelo da samo utvrđuje relevantno bazno razdoblje kako bi procijenilo povijesne razine aktivnosti postrojenja.

[93] Postoji vjerojatnost da za neka postrojenja u Registru Unije nisu odvojeno navedene emisije N_2O ili perfluorougljika, već su navedene ukupne emisije u tonama ekvivalenta CO_2. Podaci u tablici odražavaju raspodjelu emisija prema vrsti stakleničkog plina kako je dostupno u Registru Unije. Emisije N_2O uključene su u ETS EU-a od druge faze (od 2008.) na temelju dobrovoljnog sudjelovanja nekih država članica, a s perfluorougljicima na obveznoj osnovi od treće faze (od 2013).

Predmet C- 113/19	Direktiva 2003/87/EZ, Povelja Europske unije o temeljnim pravima	Luxaviation SA protiv ministra za okoliš, Luksemburg	Luxaviation je mislio da je dovršio postupak predaje emisijskih jedinica 2016., ali prema Ministarstvu okoliša to nije bio slučaj. U lipnju 2016. ministar okoliša poručio je društvu Luxaviation da nije izvršilo potrebnu predaju u predviđenom vremenu, odnosno prije 30. travnja te godine. Izrečena je kazna i ime tvrtke Luxaviation objavljeno je na internetskim stranicama Agencije za okoliš.	26.3. 2020.	Sud je naložio da članci 20. i 47. te članak 49. stavak 3. Povelje EU-a o temeljnim pravima ne isključuju mogućnost da paušalnu kaznu prema Direktivi o ETS-u može mijenjati nacionalni sud, da se članak 41. Povelje ne odnosi na pitanje jesu li države članice obvezne izdati upozorenja ili podsjetnike operaterima koji djeluju u dobroj vjeri te da načelo zaštite legitimnih očekivanja ne isključuje izricanje kazne predviđene člankom 16. stavkom 3. Direktive 2003/87, u situaciji u kojoj nadležna tijela nisu upozorila operatera prije isteka roka za predaju.

Dodatak 6.

Tablica 6.1.: Trenutačno stanje četvrte faze provedbe ETS-a EU-a

Mjera	Svrha	Vrsta zakonodavnog akta	Predviđeno donošenje
Popis sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika za razdoblje 2021.–2030.	Izrada novog popisa sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika za četvrtu fazu ETS-a EU-a na temelju kriterija za utvrđivanje sektora koji su znatno izloženi riziku od istjecanja ugljika	Delegirana odluka Komisije	Donesena 15. veljače 2019. i objavljena u Službenom listu 8. svibnja 2019.[94]
Revizija pravila o besplatnoj dodjeli za razdoblje 2021.–2030.	Revidiranje Odluke Komisije 2011/278/EU o utvrđivanju prijelaznih propisa na razini Unije za usklađenu besplatnu dodjelu emisijskih jedinica radi njezine prilagodbe novom pravnom okviru utvrđenom za četvrtu fazu	Delegirana uredba Komisije	Donesena 19. prosinca 2018. i objavljena u Službenom listu 27. veljače 2019.[95]
Prilagodba besplatnoj dodjeli zbog promjena u proizvodnji	Utvrđivanje mehanizama za prilagodbu razine besplatne dodjele postrojenjima na temelju promjenjivih razina rada koje prosječno variraju za više od 15 % u jednom ili drugom smjeru tijekom razdoblja od dvije godine	Provedbena uredba Komisije	Donesena 31. listopada 2019. i objavljena u Službenom listu 4. studenoga 2019.[96]
Ažuriranje referentnih	Određivanje ažuriranih referentnih	Provedbena uredba	2020.

[94]https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:120:FULL&from=HR
[95]https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0331&from=HR
[96] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1842&from=HR

vrijednosti za besplatnu dodjelu za razdoblje 2021.–2025.	vrijednosti za razdoblje 2021.–2025. na temelju podataka za 2016. i 2017. koje su države članice dostavile do 30. rujna 2019.	Komisije	
Uspostava Inovacijskog fonda	Utvrđivanje pravila o radu Inovacijskog fonda, uključujući postupak i kriterije odabira	Delegirana uredba Komisije	Donesena 26. veljače 2019. i objavljena u Službenom listu 28. svibnja 2019.[97]
Uspostava Fonda za modernizaciju	Utvrđivanje pravila za rad Fonda za modernizaciju	Provedbena uredba Komisije	Donesena 9. srpnja 2020. i objavljena u Službenom listu 10. srpnja 2020.[98]
Revizija Uredbe (EU) br. 389/2013 (Uredba o uspostavi Registra Unije)	Utvrđivanje zahtjevâ u pogledu Registra Unije za četvrtu fazu u obliku standardiziranih elektroničkih baza podataka koje sadržavaju uobičajene podatkovne elemente za praćenje izdavanja, držanja, prijenosa i poništenja emisijskih jedinica te osiguravanje javnog pristupa i povjerljivosti	Delegirana uredba Komisije	Donesena 12. ožujka 2019. i objavljena u Službenom listu 2. srpnja 2019.[99]
Izmjena Uredbe (EU) br. 1031/2010 (Uredba o dražbama)	Omogućavanje dražbovne prodaje prvih 50 milijuna emisijskih jedinica za Inovacijski fond uzetih iz rezerve za stabilnost tržišta 2020.	Delegirana uredba Komisije	Donesena 30. listopada 2018. i objavljena u Službenom listu 4. siječnja 2019.[100]
Revizija Uredbe (EU) br. 1031/2010 (Uredba o dražbama)	Revidiranje nekih aspekata postupka prodaje na dražbi radi provedbe zahtjevâ za četvrtu fazu, osobito omogućavanja prodaje na dražbi emisijskih jedinica za Inovacijski fond i Fond za modernizaciju, te odražavanja uvrštavanja emisijskih jedinica ETS-a EU-a u financijske instrumente na temelju Direktive 2014/65/EU o tržištu financijskih instrumenata (MiFID2).	Delegirana uredba Komisije	Donesena 28. kolovoza 2019. i objavljena u Službenom listu 8. studenoga 2019.[101]
Revizija Uredbe br. 601/2012 o praćenju i izvješćivanju	Pojednostavnjenje, poboljšanje i pojašnjenje pravila za praćenje i izvješćivanje te smanjenje administrativnog opterećenja na temelju iskustva provedbe iz treće faze	Provedbena uredba Komisije	Donesena 19. prosinca 2018. i objavljena u Službenom listu 31. prosinca 2018.[102]
Revizija Uredbe br. 600/2012 o verifikaciji i akreditaciji	Pojednostavnjenje, poboljšanje i pojašnjenje pravila o akreditaciji i verifikaciji i smanjenje administrativnog opterećenja u mjeri u kojoj je to moguće, na temelju iskustva provedbe iz treće faze	Provedbena uredba Komisije	Donesena 19. prosinca 2018. i objavljena u Službenom listu 31. prosinca 2018.[103]
Uredba (EU) 2019/1603 o dopuni Direktive 2003/87/EZ za praćenje, izvješćivanje i verifikaciju emisija u zrakoplovstvu u	Dopuna Direktive o ETS-u EU-a u pogledu mjera koje je donijela Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva za praćenje, izvješćivanje i verifikaciju emisija iz zrakoplovstva u svrhu provedbe CORSIA-e	Delegirana uredba Komisije	Donesena 18. srpnja 2019. i objavljena u Službenom listu 30. rujna 2019.[104]

[97] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0856&from=HR
[98] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R1001&from=HR
[99] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1122&from=HR
[100] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0007
[101] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1868&from=HR
[102] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R2066&from=HR
[103] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R2067&from=HR
[104] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1603&from=HR

pogledu CORSIA-e			
Smjernice za državne potpore u okviru ETS-a EU-a za razdoblje 2021.–2030.	Revidiranje Smjernica za državne potpore u okviru ETS-a EU-a za četvrtu fazu radi prilagodbe novim odredbama uvedenima revidiranom Direktivom o ETS-u EU-a za programe nadoknada za neizravne troškove ugljika	Komunikacija Komisije	2020.
Delegirana odluka Komisije (EU) 2020/1071 o isključivanju dolaznih letova iz Švicarske iz sustava EU-a za trgovanje emisijama	Izmjenjuje Prilog I. Direktivi o ETS-u EU-a kako bi se dolazni letovi iz Švicarske isključili iz sustava trgovanja emisijama EU-a od 1. siječnja 2020.	Delegirana uredba Komisije	Donesena 18. svibnja 2020. i objavljena u Službenom listu 21. srpnja 2020.[105]

Trenutačno stanje
Planirano
U tijeku
Izvršeno

Dodatak 7.

Tablica 7.1.: Doprinosi države članice / države EGP-a i EFTA-e u rezervu za stabilnost tržišta u razdoblju 2019.–2020. (broj emisijskih jedinica)

Država članica EU-a / država EGP-a i EFTA-e	**Doprinosi rezervi za stabilnost tržišta 2019.[106]**	**Doprinosi rezervi za stabilnost tržišta 2020.[107]**
Austrija	**5 935 748**	**5 614 399**
Belgija	**9 846 994**	**9 313 899**
Bugarska	**8 292 720**	**7 843 771**
Hrvatska	**1 614 984**	**1 527 552**
Cipar	**932 844**	**882 342**
Češka	**15 406 858**	**14 572 765**
Danska	**5 340 750**	**5 051 614**
Estonija	**2 904 319**	**2 747 085**
Finska	**7 130 025**	**6 744 021**
Francuska	**23 346 791**	**22 082 847**
Njemačka	**85 389 770**	**80 766 957**
Grčka	**12 684 492**	**11 997 782**
Mađarska	**5 115 708**	**4 838 755**
Island	**166 450**	**157 439**
Irska	**3 991 393**	**3 775 308**

[105] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D1071

[106] Iznosi za razdoblje od siječnja do kolovoza 2019. temelje se na Komunikaciji Komisije C(2018) 2801 final od 15. svibnja 2018., koja je dostupna na sljedećoj adresi: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2018_2801_en.pdf

[107] Iznosi za razdoblja od rujna do prosinca 2019. i od siječnja do kolovoza 2020. temelje se na Komunikaciji Komisije C(2019) 3288 final, koja je dostupna na sljedećoj adresi: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2019_3288_en.pdf

Italija	**40 304 729**	**38 122 721**
Latvija	**865 501**	**818 645**
Lihtenštajn	**3 725**	**3 524**
Litva	**1 792 324**	**1 695 292**
Luksemburg	**467 394**	**442 090**
Malta	**354 798**	**335 590**
Nizozemska	**14 291 411**	**13 517 705**
Norveška	**3 314 570**	**3 135 127**
Poljska	**39 282 170**	**37 155 520**
Portugal	**6 478 775**	**6 128 029**
Rumunjska	**14 941 290**	**14 132 401**
Slovačka	**4 752 513**	**4 495 223**
Slovenija	**1 577 714**	**1 492 300**
Španjolska	**32 660 234**	**30 892 081**
Švedska	**3 457 106**	**3 269 946**
Ujedinjena Kraljevina	**44 480 623**	**42 072 540**
Ukupno	**397 124 722**	**375 625 270**

Dodatak 8.

Tablica 8.1.: Nepotrošena sredstva programa NER 300 u okviru energetskih demonstracijskih projekata InnovFina i dužničkog instrumenta u okviru Instrumenta za povezivanje Europe: podržani projekti u razdoblju od kolovoza 2019. do lipnja 2020.

Naziv projekta	Opis
VOLTALIS (EDP)	Voltalis je agregator upravljanja potrošnjom u elektroenergetskom sektoru. Pruža pametna tehnička rješenja koja omogućavaju opterećenjima kućanstava i malim komercijalnim i industrijskim opterećenjima da sudjeluju na energetskim tržištima i otključaju svoj potencijal fleksibilnosti. Projektom će se poboljšati sigurnost opskrbe smanjenjem rizika od nestanka struje i poboljšat će se energetska učinkovitost smanjenjem ukupne potrošnje električne energije. Voltalisu je dodijeljen zajam od 20 milijuna EUR financiran iz neiskorištenih sredstava programa NER 300.
STEELANOL (EDP): Napredna proizvodnja biogoriva iz otpadnih plinova koji proizlaze iz proizvodnje čelika	Operacija Steelanol dobila je zajam u iznosu od 75 milijuna EUR u potpunosti financiran neiskorištenim sredstvima iz programa NER 300 za potporu dokazivanju proizvodnje čelika s niskim emisijama ugljika. Projekt je prvi te vrste i njime se želi pokazati djelotvoran put za proizvodnju bioetanola iz sirovine drvnog otpada i u potpunosti ga integrirati u veliku čeličanu. Predstavlja važan napredak u dekarbonizaciji tog sektora.
EV Charging Italy (CEF DI)	Cilj je projekta razviti infrastrukturu za punjenje električnih vozila u Italiji. To će uključivati instalaciju približno 6 850 postaja za punjenje i pripadajućih priključaka na distribucijsku mrežu u razdoblju 2019.–2023. Financiranje projekta iznosi 25 milijuna EUR uz potpunu potporu neiskorištenih sredstava programa NER 300.

Program e-mobilnosti za Hamburger Hochbahn (CEF DI)	Ovim se projektom prijevoznika Hamburger Hochbahn, operatera javnog prijevoza u Hamburgu, želi obnoviti i elektrificirati vozni park gradskog javnog prijevoza u Hamburgu zamjenom trenutačnih dizelskih autobusa sa 100 e-autobusa i postavljanjem povezane infrastrukture za punjenje. Nositelj projekta za svoje e-autobuse upotrebljava 100 % certificiranu obnovljivu energiju. Strategijom poduzeća predviđa se da infrastruktura za punjenje treba biti modularna i skalabilna, laka za održavanje te iznimno energetski učinkovita i isplativa.
Program e-mobilnosti za VHH Hamburg (CEF DI)	Ovim se projektom podržava VHH, operater javnog prijevoza u Hamburgu, u kupnji približno 155 e-autobusa za zamjenu starih dizelskih autobusa i izgradnju povezane infrastrukture za punjenje. Uključuje prilagodbu četiriju skladišta elektromobilnosti i izgradnju jednog novog skladišta prilagođenog električnim autobusima te implementaciju softvera i IT sustava. Nositelj projekta upotrebljava 100 % certificiranu obnovljivu energiju.
LIGNOL (PDA)	Ovim se projektom podržava izgradnja pogona za proizvodnju lignola u postojećem pogonu za proizvodnju celuloze u Mörrumu u Švedskoj, od kojeg se očekuje proizvodnja približno 185 000 tona lignola (obnovljivo bioulje na bazi lignina koje se može miješati u motorima s unutarnjim izgaranjem do bilo kojeg stupnja te je pogodno za miješanje sa zrakoplovnim gorivom) godišnje. Osim smanjenja emisija CO_2 iz švedskog prometnog sektora, postupak proizvodnje lignola vrlo je energetski učinkovit i ne proizvodi otrovne emisije ili štetne otpadne proizvode. Procijenjeni troškovi demonstracije iznose 105,5 milijuna EUR.
Solar Thermo Electric Magaldi (PDA)	Ovim se projektom sa sjedištem u Italiji podupire prvo takvo postrojenje utemeljeno na novom konceptu proizvodnje i skladištenja solarne toplinske energije i proizvodnje zelene električne energije koja se može isporučiti na zahtjev. Postrojenje će nuditi kontinuiranu opskrbu električnom energijom iz obnovljivih izvora, bez potrebe za izgradnjom dugih dalekovoda, što će istisnuti troškove termoelektrana koje rade na teško loživo ulje ili dizel. Očekuje se da će ukupna snaga koja se godišnje proizvede u elektrani biti približno 14 300 MWh godišnje. Troškovi se trenutačno procjenjuju na približno 36 milijuna EUR.
BIOFOREVER (PDA)	Ovim se projektom podupire demonstracijska biorafinerija u kojoj se iz drveta dobiva etanol, sa sjedištem u Rotterdamu, koja proizvodi 8 000 tona etanola godišnje. U proizvodni proces ulazi drvni otpad razreda A ili B. Izlazni proizvod proizvodnog procesa bit će etanol za biogoriva. Troškovi demonstracije projekta procjenjuju se na 30 milijuna EUR.